

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

John Dewey ve Charles Sanders Peirce Kuramları Bağlamında Yoshihara Jirō'nun "Lütfen Serbestçe Çizin" Adlı Eserinin Çözümlemesi*

An Analysis of Yoshihara Jirō's Work 'Please Draw Freely' in the Context of the Theories of John Dewey and Charles Sanders Peirce

Sayfa | 26

Kıymet DİRİCAN, Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, k.dirican@hotmail.com, 0000-0002-0879-8200

Geliş tarihi - *Received*: 24 Şubat 2025
Kabul tarihi - *Accepted*: 18 Mayıs 2025
Yayın tarihi - *Published*: 13 Haziran 2025

* Bu makale, yazarın Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Programı'nda yürütmekte olduğu doktora tezinden üretilmiştir.

Dirican, K. (2025). John Dewey ve Charles Sanders Peirce kuramları bağlamında Yoshihara Jiro'nun "Lütfen Serbestçe Çizin" adlı eserinin çözümlemesi. *Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi*, 1 (2), 26-53.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. John Dewey (1859-1952), rasyonel deneysel olarak bilinen felsefe akımının kurucusu ve eğitim kuramcısıdır. Dewey, Pragmatizmi, mantıksal ve ahlaki bir analiz kuramı olarak geliştirmiştir. Dewey, temel fikrin olumlu ve yapıcı gelişime, doğru bir deneyim fikrine sahip olmasına bağlı olduğunu belirtmiştir. Deneyimin eğitimin temel bileşeni olduğunu savunmuştur. Peirce, fiziksel dünyada düşmenin nesneleri dünyanın merkezine doğru yönlendiren bir eğilim olması gibi, fikir birliğine varma dürtüsünün düşüncüyü belirli bir doğruluk yönü olan hakikatte yönlendiren gerçek bir güç olduğunu iddia etmektedir. Fiziksel yasaların doğada değişmez biçimde işlemesi gibi, araştırma süreci de düşüncüyü doğru bilgiye ulaştıran bir mekanizma işlevi görmektedir. Araştırma sorularıyla ve doğru kanıtlarla doğru cevabı kabul etmeye ikna olunacağını varsaymaktadır. Peirce'e göre gerçek; görüşlerin çokluğu ve olası açıklamalar göz önüne alındığında bireysel ve doğal olarak bizi yönlendiren bir tür yatkinlik ve bazı "gizemli güç" olduğunun göstergesidir. Ancak yasadışı sapmalar sürekli olarak dünyanın çeşitliliğini artıracak şekilde hareket etmektedir ve bir tür doğal seçim tarafından kontrol edilir. Gutai Grubu ve Yoshihara Jirō'nun sanat anlayışı da deneme-yanılma yoluyla gelişen ve düşünsel bir süreç olarak ilerleyen bir yapıya sahiptir. Bu makale, Dewey'in estetik anlayışı ile Peirce'in göstergebilimsel yaklaşımı ışığında, Yoshihara Jirō'nun "Lütfen Serbestçe Çizin" adlı eserini çözümlemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: "Pragmatizm", "Deneyim", "Gerçeklik", "Eğitim", "Gutai Grubu".

Abstract. John Dewey (1859–1952) was an American philosopher and educational theorist, founder of the philosophical movement known as instrumentalism. He developed pragmatism as a theory of logical and moral analysis and argued for the necessary relationship between real experience and educational processes. The constructive development of the core idea depends on having the right concept of experience. Charles Sanders Peirce (1839–1914) claimed that just as gravity pulls objects toward the earth's center, the drive for consensus is a real force that guides thought toward truth. The process of inquiry functions like a mechanism that leads to accurate knowledge, assuming that with proper questions and evidence, we can be persuaded of the right answer. For Peirce, truth reflects a natural tendency, or "mysterious power," that directs us. While evolution follows a law leading from formlessness to uniformity, deviations increase diversity, controlled by a kind of natural selection resulting in what he calls "organized heterogeneity" or "rationalized diversity." This article analyzes Yoshihara Jirō's *Please Draw Freely* through Dewey's experiential aesthetics and Peirce's semiotic theory. Based on Dewey's idea that "art is experience" and Peirce's triadic sign model (icon, index, symbol), the work's participatory nature is examined. The transformation of the viewer's physical action into an index is also explored. In this context, the work is analyzed aesthetically and semiotically, and its contribution to participatory and experiential contemporary art education is discussed. A qualitative research method was used.

Keywords: "Pragmatism", "Experience", "Reality", "Education", "Gutai Group".

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Extended Abstract

Sayfa | 28

The development of modern science shows that knowledge is not an isolated and self-developing situation, but a situation that is constantly evolving in the maintenance and evolution of life. Dewey stated that acquiring knowledge is not an individual “spectator” process, but a process of “inquiry”. According to Dewey, “inquiry” is the problem-solving action produced by the subject regarding an uncertain situation. In action, knowledge is not present in the passive understanding of the audience, but in the active response of the subject to the uncertain situation. Knowledge is the result of individual active inquiry. Based on this idea, Dewey stated that all successful inquiries follow a general pattern. This “inquiry” model can be a scientific research model for scientists or a teaching and learning model in school education (Dewey, 1916). In short, the epistemology based on “inquiry” advocated by Dewey criticizes the traditional epistemology of “dualism” and emphasizes the importance of the subject of inquiry in cognitive activities. It offers a new understanding of the role of knowledge and individual students' activities in modern education (Chen, 2023, p. 66). The great debates in the interpretation of Peirce's thought have been over the unity of his philosophical outlook and the continuity of development. The first question concerns whether his orientation was naturalistic or transcendental/idealist, and the second concerns the extent to which his view changed qualitatively from the 1860s and 1870s to his thought. The accepted view is that there was a discontinuous development from an earlier naturalism to a later objective evolutionary idealism. Opinions differ among the major interpreters on these two issues. In this article the pragmatic principle will be discussed in the context of these general problems of Peirce's interpretation. The context in which Peirce developed his pragmatism can be viewed in two ways. Both of these approaches are consistent with pragmatic meaning being a type of sign interpretation that emerges from the theory of cognition. On the one hand, and as is most commonly presented, the pragmatic maxim is taken as a direct consequence of the doubt-belief theory of inquiry. However, an alternative reading has also been suggested, according to which the concept of "rational interpretation" plays a fundamental role in pragmatism, and indeed it is this that makes any action suitable for consideration as part of a theory of meaning or "intellectual value." The first interpretation seems to side with the naturalistic view of pragmatism, the second with the view that emphasizes Peirce's idealism (Altshuler, 1978, p. 151).

The Gutai collective enterprise is examined theoretically and looks at the creative process of the Gutai Art Exhibitions from 1955 to 1962, and in particular the Open Air Exhibitions and Gutai Art on Stage. The group's leader, Yoshihara Jiro, created a collective spirit of individualism through the initiative, which embraced the utopian ideals of collectivism and encouraged the dissolution of the self. Yoshihara adapted the collective experience to create a community in which creativity became a dialogic enterprise based on subjective autonomy. Subjective autonomy, that is, developed as an ethical concept introduced by post-war writers such as Sakaguchi Ango, who believed that originality and individuality were the only defenses against the mass psychology that made the militarism of World War II possible (Tiampo, 2013, p. 383).

This study adopts a qualitative research methodology, examining the relationship between John Dewey's experiential philosophy, Charles Sanders Peirce's semiotic and pragmatic theories, and Yoshihara Jirō's artwork Please Draw Freely (1956). The research focuses on understanding the

epistemological and artistic foundations of this work within the broader context of the Gutai art movement and pragmatist aesthetics.

The study follows an interpretative approach, integrating theoretical insights from pragmatist philosophy with a formal and conceptual analysis of the artwork. Given the philosophical nature of the research, no empirical or experimental data collection is involved; rather, the study is based on secondary sources and theoretical discussions.

Sayfa | 29

In addition to Peirce's semiotic categories, his pragmatist approach to meaning-making is also applied to analyze how the artistic significance of Please Draw Freely is produced through action. From Peirce's perspective, the artwork does not possess a fixed meaning; instead, meaning is generated through the continuous interpretation and interaction of participants. This approach aligns with Peirce's argument that knowledge and meaning develop within a dynamic process.

The primary data for this study are drawn from a comprehensive literature review of both primary and secondary sources. The sources include:

1. Original writings by John Dewey and Charles Sanders Peirce on pragmatism, aesthetics, and education.
2. Historical documents, manifestos, and exhibition catalogs related to the Gutai Art Association.
3. Scholarly articles, books, and critical essays analyzing Yoshihara Jirō's artistic philosophy and the broader aesthetic principles of Gutai.
4. Visual documentation of Please Draw Freely (1956), including photographs, videos, and textual descriptions of the artwork's interactive elements.

These sources were systematically reviewed to identify thematic connections between pragmatist theories and Yoshihara Jirō's participatory approach to art. The selection criteria for sources were based on relevance, academic credibility, and contextual significance to ensure the validity of the study.

The analysis was conducted through three main approaches:

1. Comparative Analysis:
 - Dewey's concept of "art as experience" was examined alongside Jirō's participatory artistic practices.
 - Peirce's semiotic framework was applied to interpret the interactive and symbolic dimensions of Please Draw Freely.
2. Thematic Content Analysis:
 - Key themes such as interaction, embodiment, experimentation, and spontaneity were identified within the artwork.
 - These themes were then aligned with Dewey's and Peirce's theoretical perspectives to assess their philosophical implications.
3. Philosophical Inquiry:
 - The study explores how pragmatist theories of meaning-making and experience influence the viewer's engagement with the artwork.
 - Peirce's categories of Firstness, Secondness, and Thirdness were applied to deconstruct the cognitive and perceptual engagement facilitated by the piece.

By integrating these analytical methods, the study establishes a critical framework that situates Please Draw Freely within a pragmatist discourse on aesthetics, education, and participatory art.

This study does not involve human participants or experimental interventions. However, ethical considerations were taken into account in the following ways:

- Respect for Artistic and Intellectual Integrity: The analysis is conducted with reference to original sources and maintains an objective scholarly stance.
- Proper Attribution and Citation: All references to Dewey's and Peirce's works, as well as Jirō's artwork and related academic discussions, are properly cited in accordance with APA 7 guidelines.
- Historical and Contextual Accuracy: The interpretation of Please Draw Freely is based on primary sources and documented historical accounts to avoid misrepresentation of the artist's intentions.

Limitations of the Study

While this research provides a theoretical and philosophical interpretation of Please Draw Freely, it is subject to certain limitations:

- The study is conceptual rather than empirical and does not include audience reception studies or experimental validation.
- The analysis relies on available documentation and literature, meaning that interpretations are framed within the existing scholarly discourse.
- The research focuses primarily on pragmatist aesthetics, without extensively engaging with alternative theoretical frameworks that might also provide insights into the artwork.

These limitations define the scope of the study and highlight areas for potential future research.

Although Dewey's basic approach to educational thought and theory on children's creativity and development emerged in the early 20th century, it still guides teaching and learning in the 21st century. Modern education reform should be developed with a constantly changing and exploratory perspective (Casey ve Quennerstedt, 2020).

During World War II, control over artistic expression in Japan was strict. Military rule only permitted paintings that glorified the war effort, and art materials were difficult to obtain. The Gutai group opposed this. In the post-war years, Gutai emphasized the importance of originality. He emphasized how it helped create connections between the illusionist world of a painting and the physical world of the viewer, thus deepening the viewer's understanding of and sense of involvement in a work's narrative action and meaning (Tymkiw, 2024, p.23). The utopian aspect of Japan, which removed the barriers that separated it from the outside world, was evidence of its self-conscious and flamboyant displays of cosmopolitan identity (Kunimoto, 2022, p.595).

Yoshihara Jirō's "Please Draw Freely" brings to light the voices and ideas of young people. Art has provided positive new insights into the lives of young people.

The intellectuals of science saw determinism as the basis of scientific reasoning and a condition for understanding the universe. Peirce was the first to develop a complex scientific metaphysics of uncertainty; he investigated the origins of this radical innovation. According to Peirce, the sole purpose of reasoning was to seek truth. Pierce saw the need for an objective criterion that could be understood. Pierce's approach to reasoning and pragmatism provided a formula for clarifying

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

problems by revealing significant linguistic flaws and by drawing attention to the standards of scientific practice. He argued that every problem could be solved. To say that a problem is essentially unsolvable is to say that it is a pseudo-problem (Buchler, 1939, p. 406).

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Giriş

Sayfa | 32

Dewey'e göre, insanlık düşüncelerini genellikle karşıtlıklar üzerinden şekillendirir ve inançlarını bu karşıtlıklarla ifade eder. Teoride doğru, ancak pratik konularda koşulların insanları uzlaşmaya zorladığını kabul etme eğilimindedir. Eğitim felsefesi bir istisna değildir. Eğitim teorisinin tarihi, eğitimin içeriden gelişen doğal bir süreç mi yoksa dışsal faktörlerle şekillenen bir olgu mu olduğu konusunda bir karşıtlık içermektedir. Eğitimin, doğal yeteneklere dayandığını, eğitimin doğal eğilimlerin üstesinden gelme ve dış baskı altında kazanılan alışkanlıkların yerine ikame etme süreci olduğu düşünülmüştür. Eğitim, pratik meseleler söz konusu olduğunda, geleneksel ve ilerici eğitim arasındaki karşıtlık biçimini alma eğilimindedir. Eğitimin konusu, eğitimde işlenmiş bilgi ve becerilerden oluşur. Okulun başlıca işi bunları yeni nesle aktarmaktır. Geçmişte standartlar ve davranış kuralları da geliştirilmiştir; ahlaki eğitim, bu kural ve standartlara uygun davranış alışkanlıkları oluşturmaktır. Dewey'nin eğitim felsefesi yalnızca pedagojik bir çerçeve sunmakla kalmaz; aynı zamanda toplumsal dönüşümün aracı olarak da görülmelidir. Bu düşünsel çerçevenin Democracy and Education öncesinde şekillenmeye başladığını belirtir (Chambliss, 2016, s. 4). Dewey, eğitimde teori ve pratiğin birleşmesine inanıyordu ve Chicago Üniversitesi'ndeki 'laboratuvar okulunda' bu düşüncesini uygulamaya koymuştu. Peirce ise Kantçı anlamda 'gerçekçiliği' benimsemiş ve bazı idealist kavramları Hegel'in görüşleriyle harmanlamıştır. Bu iki düşünürün görüşleri, Dewey'in eğitime yaklaşımı ile paralellikler taşır. Peirce, materyalizmi, yalnızca maddi şeylerin var olduğu iddiasını nominalizmle ilişkilendirmiştir. Peirce'e göre, doğanın evrimsel alışkanlık edinme 'eğilimi' antropomorfik bir kavramdır ve bu görüş, evrenin bir anlamda ruhsal bir karakter taşıdığı düşüncesini içermektedir. "Madde", alışkanlıkla bunalmış zihindir ifadesinde bulunmuştur. Ancak tıpkı bireyde alışkanlıkların gelişimi kendiliğinden harekete yer bıraktığı gibi, alışkanlıkların veya doğa yasalarının evrimi de yer bırakır. Peirce, bu genel idealist bakış açısında 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılın başında yaşamış Alman filozof Schelling'in önerisini izlediğini ve metafiziğini "Modern fiziğin ışığında dönüştürülmüş Schellingcilik" olarak nitelediğini yazmıştır. Çağdaş düşünce için önemli olan, Peirce'in metafiziğinin doktrinlerinin kendi pragmatik formülü, önemli ve tartışılabilir bir görüşe denk gelen bir teori ile hayali bir teori arasında ayırım yapmayı amaçlamış olmasıdır. Peirce sıklıkla belirli metafizik doktrin türlerini anlaşılmaz bulmuştur, pragmatizmin amaçlarından birinin metafiziği açıklığa kavuşturmak olduğunu söylemiştir ve kendi teorilerinin gözlemsel olarak test edilebileceğini iddia etmiştir (Buchler, 1939 s. 410). Peirce'in pragmatizmi, düşünmenin yapısal bir süreç olduğu fikrini savunur. Altshuler, Peirce'in gerçekliğe ulaşmada deneyime verdiği önemin, onun bilgi felsefesiyle kurduğu ilişkiyi anlamak açısından belirleyici olduğunu vurgular (Altshuler, 1978, s. 149).

Çağdaşlık, son yıllarda 'çağdaş sanat' üzerine teorik söyleme giren anahtar bir terim haline gelmiştir. Çağdaş sanatın teorik varsayımı, özellikle Japonya'daki 1960'lar gibi bir dönemde, 'gendai bijutsu' (modern sanat) olarak adlandırılan uygulama alanının, artan bir 'kokusaiteki jisei' (uluslararası çağdaşlık duygusu) veya 'uluslararası çağdaşlık' hissiyatıyla teşvik edilmesiyle ilgi çekici hale gelmiştir. Sanatın tarihsel işlevi, yalnızca estetik bir deneyim sunmakla kalmaz; aynı zamanda düşünsel ve toplumsal eleştiri üretme kapasitesine sahiptir. Ancak kültür endüstrisinin gelişimiyle birlikte bu eleştirel boyut bastırılmış ve sanat, tüketime indirgenmiştir (Adorno ve Horkheimer, 2014, s. 137).

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Sanatın tarihsel işlevi, yalnızca estetik bir deneyim sunmakla kalmaz; aynı zamanda düşünsel ve toplumsal eleştiri üretme kapasitesine sahiptir. Ancak kültür endüstrisinin gelişimiyle birlikte bu eleştirel boyut bastırılmış ve sanat, tüketime indirgenmiştir (Adorno ve Horkheimer, 2014, s. 137). Tarihsel bir kavram olarak "uluslararası çağdaşlık", nesnel bir gerçeklik veya teorik bir yapıdan çok, belirli bir yerin dış dünyayla olan arayüzünden kaynaklanan "paylaşılan bir algı" ile ilgilidir. "1960'ların Japonya'sında, sanat eleştirmeni Haryu Ichiro tarafından ifade edilen 'uluslararası çağdaşlık' anlayışının tarihsel bir incelemesi yapılmıştır. Japonca terimin yerel olarak özgül doğası, Japon sanatını şekillendiren belirli bir duruma işaret etmektedir. Japonya'nın "çevresel vizyonu" olarak adlandırılabilir şey, Japon eleştirmenlerin 1950'lerde Gutai'den 1960'larda Anti-Sanat (han-geijutsu) ve Sanat Dışı'na (hi-geijutsu) kadar uzanan, kendi topraklarında ortaya çıkan maddi olmayan ve geçici uygulamaların yeniliğini gerçekten anlamalarını engelleyen Çağdaş sanatın "çağdaşlığını" ve "çokluğunu" somutlaştıran "benzer ama farklı" durumları incelemek için daha ayrıntılı bir metodoloji geliştirmek amacıyla yeniden algılanan çevresel konumları dünya sanat tarihinin daha geniş bir anlatısına dahil etmek için yeni bir yaklaşım sunulmuştur (Tomii, 2009, s.123).

Yoshihara Jirō, Japonya'nın 20. yüzyıl sanatında önemli bir isim olup, özellikle Japon avant-garde sanat hareketinin bir parçası olarak tanınmaktadır. 1950'ler ve 1960'larda, Japonya'nın sanat dünyasında büyük değişimlerin yaşandığı bir dönemde, Yoshihara'nın Lütfen Serbestçe Çizin adlı eseri, sanata yeni bir yaklaşım getiren önemli bir çalışma olarak öne çıkmaktadır. Bu eser, Yoshihara'nın, bireysel yaratıcılığı ve özgürlüğü teşvik eden felsefi bakış açısını yansıtmaktadır. Eserin içeriği, izleyicinin sanatla olan etkileşimini ve katılımını önemli ölçüde vurgulamaktadır. Bu eser, serbest çizim anlayışını ve izleyicinin yaratıcılığını sanatın merkezine koyarak estetik deneyim amaçlamıştır. Jirō, Japonya'nın Gutai (Gövde) hareketinin önde gelen sanatçılarından biridir ve bu hareketin bir parçası olarak sanatçılar, geleneksel sanat anlayışlarını sorgulamış, izleyiciyi aktif bir katılımcıya dönüştürmeye yönelik deneysel yaklaşımlar geliştirmiştir.

Jirō, sanatı estetik bir ifade ve bir iletişim biçimi olarak görmüştür. Jirō'nun sanat anlayışı, sanatın yaratıcı sürecini, izleyicinin aktif katılımı ve etkileşimiyle tamamlayan bir yapıya sahiptir. Lütfen Serbestçe Çizin eseri, bu anlayışın bir örneği olarak, izleyicilere sanatsal yaratım sürecine dâhil olmasını sağlamıştır. Eserde, izleyicilerin çizim yapmalarına izin verilir, bu da eserin anlamını sadece sanatçının değil, izleyicinin de oluşturmasına olanak tanımıştır. Bu açıdan, Yoshihara'nın eseri, Dewey'in estetik deneyimi ve Peirce'in göstergeler aracılığıyla anlam üretme kuramlarıyla da ilişkilidir. Jirō'nun Lütfen Serbestçe Çizin adlı eseri, Dewey'in estetik deneyimi ve Peirce'in göstergebilimsel teorilerinin somut bir örneğidir. Dewey'in estetik deneyimi, izleyiciyi sanatın yaratım sürecine dâhil etmektedir. Peirce'in gösterge anlayışı da izleyicinin sanatla etkileşimde nasıl anlam ürettiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Yoshihara'nın eseri, izleyiciyi hem bir duyuusal deneyim yaşatmaya hem de anlam üretmeye davet etmiştir.

Bu çalışma, sanat eğitimi bağlamında deneyim temelli katılımcı sanatın pedagojik etkilerini Dewey ve Peirce kuramları ışığında çözümlemeyi amaçlamaktadır.

John Dewey (1859-1952) pramatizm ve deneyimci felsefe

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Amerikan filozofu olan Dewey'in felsefeye, psikolojiye ve liberal siyasete pragmatik yaklaşımıyla uluslararası etkisi olmuştur. Bu alanlardaki önemli kitapları arasında How We Think (1910), Felsefede Yeniden Yapılanma (1920), Experience and Nature (1925) ve Logic: The Theory of Inquiry (1938) bulunmaktadır. Dewey, Pragmatizm felsefesini Amerikan eğitim pratiğiyle birleştirmiştir. Dünyadaki birçok ülkede eğitim üzerinde önemli bir etkisi olan benzersiz bir eğitim teorisi yaratmıştır (Miovska-Spaseva, 2016).

Dewey'in eğitim düşüncesi, modern toplum, bilim ve eğitimin derinlemesine anlaşılmasına dayanır ve özü, çocukların gelişimini teşvik etmek için araştırmayı ve yeniliğe dikkat çekmiştir. Bu amaçla Dewey, çocukların yaratıcılığı, eğitimde bilimsel yöntemlerin uygulanması ve ilköğretimde iyi alışkanlıkların geliştirilmesi konusunda derinlemesine araştırmalar yürütmüştür. Dewey'in eğitim teorisinin 21. yüzyılda öğretim ve öğrenmeyle ilişkisi eleştirel bir şekilde tartışılmıştır. Dewey'in eğitim teorisinin ayrıntılı bir açıklaması araştırılmıştır, özellikle de eğitim teorisinin özünde yer alan sorgulama ve yenilik, çocukların yaratıcılığı ve yetiştirilmesine ilişkin eğitim fikirlerine vurgu yapılmıştır (Chen, 2023, s. 66).

Dewey, eğitimi anlam kazanma süreci olarak görmüştür. "Tüm gerçek eğitimler deneyim yoluyla gerçekleşir" demiştir. Dewey'in felsefesindeki bir diğer temel kavram ise Dewey'in ortak bir amaç arama, bulma ve sahip olma sosyal süreci olarak gördüğü iletişimidir. Dewey'in felsefesine göre deneyim, iletişim ve eğitim demokratik bir ortamda bir üçlü oluşturur ve bir kültürün sürekliliğini garanti altına almaya yarar. Dewey'in deneyim, iletişim ve eğitim üçlüsü, programların süreçlerini tasarlama ve uygulamada güçlü bir araç haline gelmektedir. Dewey, eğitim programlarına bu üçlünün merceğinden bakarak onları eğitici programlarına dönüştürür ve eğitici süreçlerle yaklaşır. Bir eğitim kuruluşu, çalışanlarının değerlerini ve davranışlarını kendi değerlerinin misyonu ile uyumlu hale getirmeye çalışmaktadır. Dewey'in demokratik idealinin şu unsurları bulunur: (1) örgüt üyeleri arasında gerçek ortak amaçların varlığı; (2) diğer gruplarla iletişim kurma özgürlüğü; (3) kişisel ve sosyal gelişimi artıracak gerçek eğitim deneyimleridir (Munoz, Muñoz, 1998).

Okulun genel modeli; öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenlerle olan ilişkileri yönüyle, okulu diğer sosyal kurumlardan ayırmaktadır. Sıradan bir okul odasının, zaman çizelgelerinin, sınıflandırma ve terfi şemalarının, düzen kurallarının düşünülmesi durumunda, okulun organizasyon modelinin ne anlama geldiği daha iyi anlaşılmaktadır. Dewey, ailede olup bitenlerle karşılaştırıldığında, okulun diğer sosyal örgütlenmelerden keskin bir şekilde ayrılan bir kurum türü olduğunu belirtmektedir. Eğitim, disiplinin amaçları ve yöntemlerinde ana amaç ya da hedef, eğitim materyalini kapsayan organize bilgi yığınları ve hazırlanmış beceri biçimlerinin edinilmesi yoluyla gençleri gelecekteki sorumluluklara ve yaşamda başarıya hazırlamaktır. Konu ve uygun davranış standartları geçmişten aktarıldığı için, öğrencilerin genel olarak bu standartlara uymaları beklenmektedir. Kitaplar, özellikle ders kitapları, geçmişin ilminin ve bilgeliğinin başlıca temsilcileri, öğretmenler öğrencilerin materyalle etkili bir şekilde bağlantı kurmasını sağlamaktır. Öğretmenler, bilgi ve becerilerin iletilmesi davranış kurallarının uyguladığı araçlardır (Dewey, 1997).

Genel olarak, epistemoloji bilgi ve biliş teorisidir (Zaytsev, 2019). Dewey'e göre, epistemoloji yalnızca bilgi sorunlarıyla değil, daha da önemlisi bilişsel sorunlarla ilgilenir. Dewey (1916), geleneksel

epistemolojinin bilişsel sorunlardaki "bilgi izleyicileri" teorisinden ortaya çıktığını iddia etmiştir. Bu epistemoloji, bilginin gerçekliğe "statik" bir kavrayış veya dikkat olduğunu ileri sürer.

Dewey'e göre, epistemolojinin iki temel kusuru vardır: birincisi, bilişin öznesinin nesneden ayrılması, yani bilmenin nesnesiyle bir tür "tefekkür" olarak bir "izleyici" gibi olmasıdır; bilişin bir tür "tefekkür" ve bir "izleyici" gibi olması, bilişin öznesinin etkin bir şekilde katılım göstermediği bir durumu ifade eder. İkincisi ise, bilişin "nesnesinin" bilene sunulduğu ve bilenin biliş sürecinde pasif kaldığı bir olay olarak anlaşılmasıdır. Dewey, "bilginin izleyicisi" teorisinin, modern bilimin karşısında savunulamaz olan metafizik bir "ikilik" olduğunu belirtmiştir (Chen, 2023, s. 66).

Dewey'e göre, mümkün olan tek bilgi, sorgulamanın garanti edilebilir şekilde iddia edilebilen ürünüdür. Metafizik bilgi de bu kategoriye dâhildir. Varoluşun ontolojik özellikleri hakkında elde edebileceğimiz bilgi, yalnızca araştırma yoluyla elde edilebilir. Metafizik araştırma, bilimsel, sağduyulu, estetik ve felsefi araştırmalardan, yöntem açısından değil, ele aldığı konu bakımından ayrılır. Bu türsel özellikler, deneyimin ve doğanın sürekliliğiyle bağlantılı olarak ele alınır. Deneyimin ontolojik özelliklerini göz önünde bulundurup ilerleyen sorgulama, aynı zamanda doğa değerlendirmesine de yol açar (Hildebrand, 2003, s. 117).

Dewey'in demokratik ve deneyimsel eğitime dayalı modeli, Howard Gardner'ın çoklu zekâ kuramıyla pedagojik düzlemde örtüşmektedir (Miovskas-Spaseva, 2016, s. 58). Dewey, eğitimde geleneksel şemaların, öğrencilerin aktif katılımını engellediğini ve onları pasif alıcılar haline getirdiğini savunur. Dewey, öğrencilerin mevcut kapasitesine uygun olmayan konuların, eğitimde öğretme sürecinin verimliliğini azaltacağını belirtir. Gerekli konu ve öğrenme yöntemleri, genç öğrencilerin mevcut deneyim ve bilgi seviyeleriyle uyumsuzdur. Yetişkin ürünleri ile gençlerin deneyim ve yetenekleri arasındaki uçurum o kadar geniştir ki, bu durum öğrencilerin öğretilenlerin geliştirilmesine aktif katılımını yasaklamaktadır. Burada öğrenmek, kitaplarda ve yetişkinlerin deneyimleri, gençlerin gelişimsel seviyelerinden çok daha farklıdır; bu da öğrenme sürecinde büyük bir uçurum oluşturur. Öğretilen bilginin temelde durağan olduğu düşünülür. Ne başlangıçta inşa edildiği yollara ne de gelecekte kesinlikle meydana gelecek değişikliklere dikkat edilmeden, bitmiş bir ürün olarak öğretilir. Büyük ölçüde geleceğin geçmişe çok benzeyeceğini varsayan toplumların kültürel ürünüdür, ancak değişimin istisna değil kural olduğu bir toplumda eğitici olarak kullanılır. Dayatma, bireyselliğin ifadesi ve geliştirilmesine karşıdır. Yeni eğitim ve ilerici okulların yükselişi, geleneksel eğitimin bu eleştirisinin bir ürünüdür. Dewey, yeni eğitim uygulamalarında ve eğitim felsefesi formülünde, ilerici okullar arasında bazı ortak ilkeleri keşfedebileceğimizi düşünmektedir (Dewey, 1997).

Hakikat ve rasyonel kabul edilebilirlik ölçütü, bir iddianın doğru olması ve bu doğruluğun, iddiayı ortaya koyacak kişinin (veya grubun) yeterliliğiyle temin edilebilmesidir. Bu ölçüt, kullandığımız dilin niteliği ile bu dilin kullanıldığı bağlamın özellikleriyle yakından ilişkilidir. Ancak, eğer o dili kullanan kişiler, dili yalnızca kendi özel bağlamlarında doğru kabul ederlerse, bu durum iddianın nesnel olarak doğru olduğu anlamına gelmez. Dengelenmesi gereken iki nokta vardır: Birincisi, "doğru" ve "yanlış" kavramlarının yalnızca miras alınan bir geleneğin arka planında yorumlanması; ikincisi, bu geleneklerin eleştiriye açık olmasıdır (Hildebrand, 2003, s. 161).

Sanat temelli araştırmalar, yalnızca sanat eserlerini değil, aynı zamanda estetik deneyimin toplumsal ve pedagojik etkilerini de analiz eder (Barone ve Eisner, 2012, s. 3). Eski eğitim; hazır örgütlenmenin ne anlama geldiğini ve deneyim temelinde nasıl elde edileceğini keşfetmeye çalışmak yerine, örgütlenme ilkesini reddetmenin yeterli olduğunu varsayma eğiliminde olacaktır. Yeni eğitim ile eski eğitim arasındaki tüm farkları gözden geçirerek benzer sonuçlara varılmıştır. Bunlar; dış kontrol reddedildiğinde deneyime sahip olan kontrol faktörlerini bulmak sorun haline gelir. Dış otorite reddedildiğinde, bundan tüm otoritelerin reddedilmesi gerektiği sonucu çıkmaz, bunun yerine daha etkili bir otorite kaynağı aranması gerektiği sonucu çıkar. Kişisel deneyim yoluyla öğrenme ilkesi ihlal edilmeden kurulabilir. Bu sorunun çözümü, bireysel deneyimin oluşumunda işleyen toplumsal faktörlerin iyi düşünülmüş bir felsefesini gerektirir.

Dewey'e göre, eğitimin genel ilkelerinin, ilerici okullar ile ilgili mevcut sorunların yerine, yeni bir deneyim felsefesi temelinde çözülmesi gereken yeni sorunlar ortaya konulmalıdır. Eski eğitimin fikir ve uygulamalarını reddetmenin ve sonra tam tersi uca gitmenin yeterli olduğu varsayıldığında, sorunların çözülmesi mümkün olmaz (Dewey, 1997).

Dewey'in birincil yaşanmış deneyim kavramı, geleneksel duyularla tanımlanamayan ve 'verilmemiş' bir deneyim türüne olanak tanır. Bu durum, sahip olduğumuz gerçekliğe dair herhangi bir erişim tartışmasını gereksiz kılar, çünkü deneyim doğrudan duysal algılarla ilişkilidir. Ayrıca, neopragmatistlerin teorik yaklaşımlarını sürdürmeleri, klasik pragmatizmin yanlış yorumlanması ve gerçekçilik ile gerçekçilik karşıtlığı arasındaki farkları ortaya koymaktadır (Hildebrand, 2003, s. 154).

Amaçların, yöntemlerin olumlu ve yapıcı bir şekilde geliştirilmesi, eğitimde mevcut olana karşı bir tepki ve olumsuz ilerleyen bir eğitim teorisi pratiğinin ne anlama geldiğini gösterir. Bir deneyim teorisinin temeli eğitimsel potansiyellerin konusu üzerinde belirir. Yeni eğitim ve ilerici okulların yükselişi geleneksel eğitimden hoşnutsuzluğun bir ürünüdür. Eleştiri açıklığa kavuştuğunda: Geleneksel şema, özünde, yukarıdan ve dışarıdan dayatmadır. Geleneksel eğitim felsefesinin ve uygulamasının reddedilmesi, yeni tür eğitime inananlar için yeni bir tür kült eğitim sorunu oluşturur. Dewey, yeni eğitimin karşılaştığı bazı temel sorunlar belirlemektedir ve bunların çözümünün aranacağı hususlar önermektedir. Dewey, tüm belirsizliklerin arasında kalıcı bir referans çerçevesi olduğunu varsaymıştır. Eğitim ve kişisel deneyim arasındaki organik bağlantı yeni eğitim felsefesinin bir tür ampirik felsefeye bağlı olmasıdır. Deneyim ve deney kendi kendini açıklayan fikirler değildir. Aksine, anlamları keşfedilecek sorunun bir parçasıdır. Ampirizmin anlamını bilmek için deneyimin ne olduğunu anlamamız gerekir (Dewey, 1997).

"Dewey'in dikkat çektiği kritik nokta, bir okulun katılımcıları için eğitici olmayı sürdüren sosyal ve paylaşılan toplumsal düzenin varlığıdır" (Dewey, 2016, s. 4). Bu nokta öğrenciler için olduğu kadar öğretmenler için de geçerlidir: katılım ve eğitim, toplumsal dünyada akif olarak devam etmektedir. Demokratik bir yapıya sahip olan toplumsal dünyada, her bireye danışılması gerekmektedir. Böylece eğitimin kendisi otorite sürecinin, toplumsal kontrol sürecinin bir parçası haline gelir (Dewey, 1988, s. 295). Otoriteye katılmaya yönelik bu vurgu, zemini 'yetkili öğretim' modelinden 'katılımcı otoriter olmayan otorite' açısından daha iyi kavranan bir modele doğru kesin bir şekilde kaydırır. Grubun tüm üyeleri, grubun kararlarına bağlı olmaları nedeniyle normatif otoriteye katılacaklardır. Bu tür

bağlamlarda, tartışma ve ikna süreçleri, eğitim kararlarının rasyonel temellere dayanmasını sağlayacak ve fikir birliğine ulaşmada etkili yöntemler olacaktır (Tonner, 2022, s. 597).

Gelişim ve dışardan oluşum fikirlerinin birleşimi, biyolojik ve kültürel eğitimin özetleme teorisine yol açmıştır. Birey gelişir, ancak onun asıl gelişimi, yaşamının ve insanlık tarihinin geçmiş evrimini düzenli aşamalar halinde tekrarlamaktan ibarettir. Özetleme fizyolojik olarak ve eğitim yoluyla gerçekleşmektedir. Bireyin basit embriyodan olgunluğa büyümesi ontogenez soy oluşla paraleldir. Yaşamının evrim tarihi ve biyolojik gerçek, geçmişin kültürel özeti için bilimsel bir temel sağlamaktadır. Bu ayrıntılı ve tutarlı biçimde bir teoridir. Ancak bunun altında yatan fikir, eğitimin temelde geriye dönük olmasıdır; öncelikle geçmişe ve özellikle de geçmişin edebi ürünlerine bakılması ve zihnin, geçmişin manevi mirasına göre şekillenmesidir. Bu fikrin özellikle yüksek eğitim üzerinde büyük etkisi olduğu için incelenmelidir (Dewey, 2001, s. 46).

Bu fikir, yeniden yapılandırma işlevini uygulayan idealizm tarafından tanımlandığı gibi düşünülmaz. Yalnızca eylem, etkileşim ve nesneleri değiştirebilir veya yeniden yapabilir. Sanatın yaratıcı gücü ve zekâsı ile ilgili yapılan 'usta sanatçı' benzetmesi hala geçerlidir. Onun zekâsı, bir tatmini işaret eden yeni nesneler oluşturmada bir faktördür. Ancak bunun nedeni, zekânın açık eylemde cisimleşmiş olmasıdır, şeyleri başka şeyleri etkilemek için araç olarak kullanmaktır (Gofrey-Smith, 2013, s. 158).

Tüm gerçek eğitimin deneyim yoluyla ortaya çıktığı inancı, tüm deneyimlerin gerçekten veya eşit derecede eğitici olduğu anlamına gelmez. Deneyim ve eğitim doğrudan birbiriyle eş tutulamaz. Çünkü bazı deneyimler yanlış eğiticiidir. Bir deneyim duygusuzluğa yol açabilecek türden olabilir; duyarlılık ve yanıt verebilirlik eksikliğine neden olabilir. Gelecekte daha zengin bir deneyime sahip olma ihtimalleri azalmaktadır. Deneyim, bir kişinin belirli bir yöndeki otomatik becerisini artırsa da yine de tekdüzeliğe düşürme eğilimindedir; sonuç yine daha fazla deneyim alanını daraltmaktadır.

Dewey'in eğitim anlayışı, bireyin deneyimleriyle toplumsal sorumluluğu arasındaki ilişkiye dayanır. Hansen, bu anlayışın eğitimde etik ve estetik boyutları birlikte düşündüğünü belirtir (Hansen, 2006, s. 13). Deneyimler birbirinden o kadar kopuk olabilir ki, her biri kendi içinde hoş ve hatta heyecan verici olsa da, kümülatif olarak birbirleriyle bağlantılı değildir. Dewey'in amacı, ilk olarak, geleneksel okullardaki gençlerin deneyim sahibi olduğu gerçeğini vurgulamaktır ve ikincisi, sorun deneyimlerin yokluğu değil, onların kusurlu ve yanlış karakteridir. Deneyimle bağlantı açısından yanlış ve kusurlu olmasıdır. Bu noktanın olumlu yanı, ilerlemeci eğitimle bağlantılı olmasıdır. Deneyimin, hatta deneyimdeki etkinliğin gerekliliği üzerinde ısrar etmek yeterli değildir. Her şey yaşanan deneyimin kalitesine bağlıdır. Herhangi bir deneyimin kalitesinin iki yönü vardır. Dewey'in birincil deneyimi tanımlaması, gerçekliğin hem gerçekçi hem de idealist kavrayışlarının altında yatan entelektüel araştırma çok önemlidir. Dewey'e göre dil, deneyim sırasında ortaya çıkar ve deneyime katkıda bulunur; deneyimden ontolojik olarak ayrılamaz. Bu nedenle, insanın sahip olabileceği deneyimlerin yelpazesi, tamamen önceden belirlenemez. Özellikle en az iki varlığın, bir konuşmacı ve bir dinleyicinin etkileşim kipidir; bu yaratıkların ait olduğu ve konuşma alışkanlıklarını edindikleri organize bir gruba varsayar. Dewey, bilgiyi genel olarak deneyimden önce getiren açıklamaları reddettiği gibi, aynı hareketi deneyen herhangi bir dil açıklamasını da reddetmektedir. Dilin felsefi

açıklamalarının maksimum genelliği hedeflemesi kabul edilebilir olsa da, dilin tıpkı bilgi gibi deneyimdeki işlevlerinden evrimleştiğini açıklar (Hildebrand, 2003, s.152).

Amacın ve değerlerin kökeni, genellikle karşıtlıklar doğurur. Eğitim tarihindeki en köklü karşıtlık, faydalı iş için hazırlık eğitimi ile boş zaman hayatı için eğitim arasındaki ayrımda kendini gösterir. “Yararlı emek” ve “boş zaman” gibi terimler, değerler arasındaki ayrımın ve çatışmanın, yalnızca soyut bir düzlemde değil, toplumsal yaşamda da bir bölünmeyi ifade ettiğini ortaya koymaktadır.

Öğrenmenin içsel eğilimleri, bilinçli kişisel faktörler ve eylemler, tamamen fiziksel ve dışsal düzlemde kesilmekte ve karşıtlıklarla tanımlanmaktadır. Ancak bu ayrımlar, öğrenmenin sosyal bir amacı ve tipik sosyal durumların materyallerini kullanan sürekli faaliyetlere ya da mesleklere eşlik ettiği bir eğitim şemasında aşılabılır. Çünkü bu koşullar altında okul, sosyal bir yaşam biçimi, minyatür bir topluluk haline gelir ve okul duvarlarının ötesindeki diğer ilişkili deneyim biçimleriyle yakın etkileşim içinde bulunur. Toplumsal yaşamda etkili bir şekilde paylaşma gücünü geliştiren her eğitim, ahlaki bir eğitimidir. Yalnızca toplumsal olarak gerekli eylemleri yerine getirmekle kalmaz, aynı zamanda büyüme için gerekli olan sürekli yenilenmeyi de içeren bir karakter oluşturur. Hayatın her alanından öğrenmeye olan ilgi, temel ahlaki bir ilgidir (Dewey, 2001, s. 256).

Dewey’in eğitim düşüncesinde, sorgulama ve yenilikçiliğin vurgulanmasıyla, çocukların yaratıcılığının anlaşılması ve geliştirilmesi, okul öğretim yöntemlerinin reformu ve ilköğretimin temel görevleri gibi konular önemli bir yer tutmuştur. Eğitim, çocukların yaratıcılığına değer vermeli ve onu geliştirmelidir. Dewey’e göre, sorgulama ve yenilikçiliği vurgulamak için insanlar, ‘yenilikçiliği’ ve ‘yaratıcılığı’ tanımalı ve eğitimde çocukların ‘yaratıcılığını’ tanımalıdır. Dewey, Demokrasi ve Eğitim adlı eserinde bu konuları derinlemesine tartışmıştır. Yenilikçilik ve ‘yaratıcı planlama’, bir şeyi yeni bir ışık altında görmek ve onu farklı bir şekilde kullanmaktır. Dewey, ‘yaratıcılığı’ anlamak için yeni bakış açıları ve farklı yaklaşımlar önermiştir. Çocukların özelliklerini analiz ettikten sonra, eğitimde çıkarılacak bir sonuç, daha önce bilinmeyen şeyleri hesaba katabilen tüm düşüncelerin yaratıcı olduğudur. Örneğin, üç yaşındaki bir çocuğun bloklarla yapabileceği şeyleri keşfetmesi, kendi başına bir keşif sürecidir. Deneyimi, mekanik olarak başka bir öge ekleyerek değil, deneyimi zenginleştiren yeni bir doğayla gerçekten büyümüştür. Yaratıcılık kelimesi yanlış anlaşılmadığı sürece, çocukların deneyimledikleri sevinç, entelektüel yaratıcılığın sevincidir (Chen, 2023, s. 66).

Demokratik bir toplumda ima edilen fikirlerin tespit edilmesi, ifade edilmesi ve bu fikirlerin eğitim girişimi sorunlarına uygulanması hedefi, halk eğitiminin yapıcı amaç ve yöntemlerinin bir göstergesidir. Sosyal koşullarda formüle edilen bilme ve ahlaki gelişim teorilerinin eleştirel bir değerlendirmesini içerir. Demokratik toplumlarda, demokratik idealin gerçekleşmesi ve demokrasinin büyümesi, bilimlerdeki deneysel yöntemin, evrimsel fikirlerin ve endüstriyel yeniden yapılanmanın gelişmesiyle ilişkilidir. Bu gelişmeler, eğitimin konu ve yöntemindeki değişiklikleri kapsamaktadır (Hansen, 2006, s. 5).

Modern liberal demokraside eğitim değerlidir. Öğrencilerin savunduğu ilkelerde açık fikirli olmalarını, yaşamak istedikleri hayat hakkında özgürce düşünmelerini, ekonomik olarak kendi kendilerine yetebilmelerini, özel hayatlarında gelişebilmelerini ve adil bir toplum içinde etkili bir

şekilde katkıda bulunmalarını sağlayacak bir eğitime hakları vardır. Bunu sağlayan eğitim modeli açık fikirliliği teşvik eden ve özerkliği hedefleyen liberal-demokratik eğitim modelleridir.

Bu tür bir eğitim yaklaşımı, çocuğun açık bir geleceğe sahip olma hakkını koruyacaktır. Dewey'in savunduğu otorite kavramının yeniden değerlendirilmesinin, bu tür liberal-demokratik eğitim modelleriyle uyumlu olduğu öne sürülmüştür. Ayrıca, bu tür yeniden değerlendirmelerin peşinden giderken, iyi bilinen felsefi zemini yeniden ziyaret etmenin değerli olduğu belirtilmiştir (Tonner, 2022, s. 598).

Dewey'in çocukların yaratıcılığı ve gelişimi üzerine eğitim düşüncesi ve teorisinin temel yaklaşımı, 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkmış olsa da 21. yüzyılda öğretme ve öğrenmeye hâlâ rehberlik etmektedir (Casey & Quennerstedt, 2020).

Modern eğitimin reformu, gelişim ve değişim ruhuyla yönlendirmektir. Modern toplum sürekli gelişen ve değişen bir toplumdur. Geleneksel ve değişmez fikirler, modern toplumun gelişimi için uygun değildir. Geleneksel eğitim, çocukların eylemini ve uygulamalı yeteneğini görmezden gelir, bilgi ve eylem arasındaki bağlantıyı koparır; bu da bireyin gelişimini engelleyecektir (Leshkovska & Spaseva, 2016).

Bu nedenle, okul tarafından verilen bilgi, toplumun gelişimi ve bireylerin hayatıyla yakından bütünleştirilmeli ve pratik sorunları çözmek için bir araç haline gelmelidir. Modern toplumda eğitiminin gelişimi pasif değildir. Okullar, kendi gelişimleri için yeniliği yaşamlarının bir parçası olarak görmelidir (Chen, 2023, s. 67).

Charles Sanders Peirce (1839-1914) bilim sistemi ve pragmatizm

Charles Peirce, Amerikalı pragmatist bir filozoftur ve pragmatizm akımının öncülerinden biridir. Felsefede bilgi konusunda, Aristoteles'in doğada düzeni bulan nesnel yaklaşımı ile Kant'ın bilgideki düzenin zihnin bir ürünü olduğunu öne süren öznel yaklaşımını sentezlemiştir. Peirce'a göre, kavram, fikir ve kuramların doğruluğu, onların yararlılığı ile özdeştir. Bu doğrultuda, felsefenin bir bilim hâline gelebilmesi için yöntem, öncelikle düşünceleri açık hâle getirmekten oluşmalıdır.

Peirce'in pragmatizmi, işaretlerin anlam taşıyan varlıkları işaret etmek için kullanıldığı ve belirli koşullarda elde edilen anlamların geçerli olduğu görüşüne dayanır. Bu perspektiften bakıldığında, Peirce'in düşüncesinin farklı evrelerinde dilsel öğelerin anlamlarını belirlediği üç temel aşama bulunmaktadır. İlk olarak, 1868'den itibaren, Peirce gerçek örnekleri işaret yorumunun bir parçası olarak ele almış ve herhangi bir işaretin anlamını bu yorumun içerisine dâhil etmiştir. Bu süreçte, yorumlayıcı bilişlerin bir düşünce işaretinin "entelektüel değerini" oluşturduğu görüşünü benimsemiştir. 1878'de ortaya koyduğu pragmatizm anlayışı, bu yaklaşımı daha da geliştirerek eylemleri meşru yorumlayıcılar olarak ele almıştır ve bu yorumlayıcılara yeni bir boyut kazandırmıştır (Altshuler, 1978, s. 151).

Peircean Bilim Sistemi, Peirce'in bilimsel yöntem arayışından doğmuştur. Bu yöntemi, geçmişte ve günümüzde bilim, felsefe ve mantık üzerine kapsamlı ve derinlemesine bir araştırma

yaparak geliştirmiştir. Peirce, bilim insanları ve mühendisler tarafından uygulanabilecek sistematik bir bilimsel yöntem oluşturmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda, Peirce her bir ana konuyu artan soyutlama düzeyine göre dikey olarak sıralayan bir Bilim Sistemi geliştirmiştir. Bu sistemde, en üst basamağa matematiği yerleştirerek onu en soyut bilim olarak kabul etmiş, en alt basamağa ise özel bilimler olan fiziksel ve ruhsal bilimleri konumlandırmıştır. Matematik ve özel bilimler arasına ise Bilimsel Felsefe adını verdiği bir alan eklemiştir. Peirce'in bilim sisteminde dikkate değer bir nokta, matematik ile özel bilimler arasında büyük bir bilgi boşluğunun bulunmasıdır. Bu boşluk, Mantıksal Pozitivizm'in zihinsel çalışmaları bilinçli olarak göz ardı etmesiyle daha da belirgin hâle gelmiştir. Bu eksiklik, bilgi bilimi (Spekülatif Retorik), insan akıl yürütmesi veya doğal zekâ bilimi (Normatif Bilimler), durumsal farkındalık (Faneroskopi) ve veriden bilgiye ulaşma süreçleri gibi bilgi akışı sistemlerinin (Metafizik) gelişimi için gerekli olan bilgiyle doğrudan ilişkilidir. Son yıllarda, uygun bir Bilgi Bilimi Teorisi eksikliğine dair farkındalığın arttığı belirtilmiştir (Nozawa, 2008, s. 436). Peirce, felsefi sistemini geniş bir disiplin yelpazesinde geliştirmiş ve felsefesinin sistematik bir ifadesini oluşturmuştur. Collected Papers'ın 1931'de yayımlanmaya başlamasından bu yana, Peirce'e olan ilgi önemli ölçüde artmış ve onun düşünceleri mantık, epistemoloji, metafizik, bilim felsefesi, göstergebilim, bilgisayar bilimi, edebiyat eleştirisi ve film incelemeleri gibi çeşitli alanlarda ele alınmıştır.

Peirce'in bilim anlayışı, onun döneminden bu yana önemli ölçüde ilerlemiş olsa da, çalışmalarına yönelik farklı yorumlar arasındaki tartışmalar devam etmektedir. Özellikle, Peirce'in düşüncesinin daha muğlak yönleri tam olarak anlaşılamamaktadır. Peirce'e göre, insan düşüncesi belirli bir amaç doğrultusunda işlemektedir ve bu süreç, bir bakıma kaderin işleyişine benzer. Bireyin bakış açısındaki değişimler, seçtiği çalışma alanı veya zihinsel eğilimleri, onun önceden belirlenmiş bir görüşten tamamen bağımsız kalmasını sağlayamaz. Peirce'in bu görüşü, hakikat ve gerçeklik kavramlarında somutlaşmaktadır. Buna göre, araştırma sürecinin nihai aşamasında, tüm araştırmacıların üzerinde uzlaşacağı görüş hakikat, bu görüşün temsil ettiği şey ise gerçeklik olarak tanımlanır (Perez & Mayorga, 2007, s. 146).

Peirce'i pragmatizmi formüle etmeye yönelten en önemli etkenlerden biri, dile ve onun yarattığı sorunlara yönelik eleştirel dikkattir. Ona göre, tüm teoriler ve her türlü olgu hakkındaki görüşler, bilimsel teoriler de dâhil olmak üzere kesin kanıtlara dayanmaktadır. Pek çok filozof, doğa bilimlerindeki sorunların deneyime başvurularak çözülebileceğini kabul ederken, bazı metafiziksel sorunların saf düşünce yoluyla çözülebileceğini savunmuştur. Peirce ise ampirist geleneğe yakın bir duruş sergileyerek, olgusal soruların yalnızca deneysel araştırma ile çözülebileceğini ileri sürmüştür. Ancak Peirce, bu durumu daha da derinlemesine analiz ederek, deneyimle çözülemeyen olduğu iddia edilen bazı olgusal sorunların aslında dilin yanlış veya hatalı kullanımından kaynaklandığını öne sürmüştür. Ona göre, bu tür sorunların ifadesinde kullanılan terimler aşırı derecede belirsiz ya da tamamen anlamsız olabilir. Bu noktada pragmatizm devreye girer: Peirce, pragmatizmin, dildeki önemli kusurları açığa çıkarmanın ve bilimsel uygulama standartlarını vurgulamanın bir yöntemi olduğunu düşünür. Pragmatizm, sorunları netleştirerek ve onları somut ölçütlere dayandırarak, çözüme ulaşılabileceğini savunur. Peirce'e göre, özünde çözülemeyen olduğu iddia edilen bir sorun, aslında gerçek bir sorun değil, sadece yapay bir sorun yani bir sözde sorundur (Buchler, 1939, s. 406).

Peirce'ye göre akıl yürütmenin temel amacı, yalnızca zevk veya vicdana benzer bir akılcılık duygusunu tatmin etmek değil, hakkında ne düşünülürse düşünülün, "olan" anlamında gerçeği

araştırmaktır. Nihai bir görüş olsa bile, göreceli bir gerçeklik ve hakikat anlayışı kaçınılmazdır. Peirce'in erken dönem istatistiksel çıkarsama teorisi, metafiziğin gelişimi açısından büyük önem taşır ve bu teori, büyük ölçüde gök mekaniğinin başarısından etkilenmiştir. On dokuzuncu yüzyılda bilim insanları ve entelektüeller, determinizmi bilimsel akıl yürütmenin temeli ve evreni anlamının bir koşulu olarak görmüştür. Ancak Peirce, belirsizliği bilimsel bir metafizik çerçevesinde ele alan ilk düşünürlerden biri olmuş ve bu radikal yeniliğin kökenlerini araştırmıştır.

Göstergebilimsel açıdan bakıldığında, popüler kültür ürünleri de anlam üretim sürecine katılır. Bu sürecin izleyiciyle kurulan dinamik ilişkiler üzerinden işlediğini ifade eder (Fiske, 2012, s. 45).

Peirce, muhakemeyi şu şekilde tanımlar: "Gerçeklerden veya öncüllerden sonuçlar, yargılar ve çıkarımlar oluşturma sürecidir" ayrıca, "önceki bilginin sonucu olarak gördüğümüz bir inanca ulaşma süreci" olarak da ifade eder. Mantık ise Peirce tarafından şu şekilde tanımlanır: "Muhakeme sanatıdır." Bununla birlikte, mantığı daha geniş bir çerçevede değerlendirerek, "doğru veya güvenilir çıkarımı yöneten ilkeleri araştıran bilim" olarak açıklar. Peirce, mantığın açıklık kazanması için iki temel görüş ortaya koyar:

1. Mantığın geleneksel matematiksel görüşü: "Öncüllerden sonuçların hızlı ve kolay bir şekilde çıkarılmasını sağlamak için etkili bir hesaplama geliştirmek."
2. Mantığın analitik görüşü: "Akıl yürütmenin en temel ve temel bileşenlerini mümkün olan en açık şekilde analiz etmek ve ortaya koymaktır." Peirce'in mantık anlayışı, yalnızca soyut bir düşünme biçimi olarak değil, aynı zamanda bilimsel yöntemin temel bir aracı olarak da şekillenmiştir (Nozawa, 2008, s. 436).

Kavramsallaştırma nesnesinin pratik etkileri olabilecek hangi etkileri olduğu düşünüldüğünde bu etkilerin kavramsallaştırılması, nesnenin kavramsallaştırılmasının tamamıdır. Ancak bu ifadeyi çevreleyen açıklamalardan, Peirce'in kendisinin kavramların ve dolayısıyla önermelerin anlamını belirlemenin bir yolunu vermiştir. Peirce, özdeyiş, sertlik, özgür irade, ağırlık, kuvvet ve gerçeklik kavramlarını açıklamak için anlamı kullanır. Önerilen yöntem, bir kavramı diğerinin yerine koyar, karışık bir kavramın yerine net bir kavram koyar. Belirli bir yüklem doğru olduğuna inanılan bir şeyi tanımının güvenilir bir yolunu veya o yüklem soyut bir tanımını sunmaktan ziyade belirli bir kavramla kastedilen şeyin "anlaşılabilirliğini" elde etmenin yöntemidir. Peirce'in önerisi, o yüklem bir nesne için doğru olmasının etkilerinin bir kavramını belirtmektir. Burada bunlar kavrayışımızın nesnesi tarafından üretilebileceğini düşündüğümüz pratik etkilerdir. Bu tür etkilere dair bir anlayışa sahip olmak, Peirce'in örneklerinin açıkça ortaya koyduğu gibi, nesne üzerinde gerçekleştirilen eylemlerin ve bu işlemlerin gözlemlenebilir sonuçlarının anlayışını içerir. Scheffler'in ifadesiyle, belirli bir kavramın bir nesne için doğru olmasının eyleme bağlı sonuçlarını belirtilmiştir. Böyle bir belirleme, öncülü belirli bir eylemi sınırlayan, sonucu beklenen bir eylemi belirten bir koşullu biçim olacaktır (Altshuler 1978, s. 156).

Peirce, "Çağımızın Yeri Uygarlık Tarihinde" Peirce, 1863 yılında, henüz yirmi dört yaşındayken, bir filozof olarak ilk kez kamuoyu önüne çıkmıştır. Peirce'e göre "gerçek" kavramı genel olarak düşünceyle bağlantılıdır. Onun bakış açısına göre "dışsal şeyler" veya dış dünya, "gerçek" olarak adlandırdığı şeyle birebir aynı değildir, ancak bu kavram tanımının içinde yer almaktadır. Ancak, "dışsal" diye bir şey var mıdır? Bunu belirleyebilmek için Peirce, önce terimin anlamını netleştirmeli

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

ve onu “içsel” kavramıyla karşılaştırmalıdır. Peirce’e göre “içsel”, bireyin bir şey hakkında ne düşündüğüne bağlıdır. Peirce, Lady Welby’ye yazdığı bir mektupta “içsel olanı” rüyalar bağlamında açıklamaktadır. Rüya, doğrudan zihnin bir ürünü olduğu için gerçek değildir. Rüyanın içeriği, rüyayı gören kişinin zihninin bir eylemiyle şekillenir, dolayısıyla dışsal bir gerçeklik olarak kabul edilemez. Ancak, belirli bir kişinin rüya gördüğü gerçeği, eğer bu doğruysa, rüya hatırlansa da hatırlanmasa da değişmez bir gerçek olarak kalır. Rüya görmek, zihinsel bir sürecin sonucudur; bu nedenle içsel bir fenomendir. Rüyanın içeriği ise bağımlıdır ve bir hayal ürünüdür. Çünkü zihnin hareketine bağlı olsa da, rüya gördüğü gerçeği zihnin herhangi bir atıf yapmasına ihtiyaç duymaz (Perez & Mayorga, 2007, s. 112).

Gerçekliği bir zihnin eylemine bağlı olan şey içseldir. Bir şey doğru olsa da, doğruluğu yalnızca bir kişinin ya da bir grup kişinin düşünce eylemlerine değil, aynı zamanda doğru olduğu kabul edilen önermenin özü hakkındaki düşüncelere de bağlıdır, bu da onun gerçek olmadığı anlamına gelir. Kendi hakkında doğru olan bir şey, ya belirli bir zihnin ya da zihnin düşüncesinden bağımsız olarak doğrudur en azından herhangi bir kişinin ya da belirli bir grubun bu gerçek hakkındaki düşüncelerinden bağımsız olarak doğrudur ve gerçektir. Peirce’in belirsizliğin temellerini 1866’da geliştirdiği görülmektedir; bu gelişme, bilim insanlarının önceki tahminlerinden yaklaşık on beş ila yirmi beş yıl önceye dayanır. Bu, belirsizliğin Peirce’in düşüncesinde yaygın bir tema olduğunu gösterir. Ayrıca, Peirce’in belirlenemezlik (indeterminism) teorisinin, evrim teorisi veya istatistiksel mekanik ile doğrudan ilişkili olmadığını, bunun yerine Kantçı görüşlere dayanan bir kavramsal devrim temsil ettiğini de görmekteyiz (Brunning, Forster, 1997, s. 5).

Monist (tekçi) taslaklar, Peirce’in kanıt arayışına bakış açımızı genişletiyor. Daha sonraki taslaklar, The Basis of Pragmaticism adlı eserde bahsedilen göstergebilim teorisinin yanı sıra, Peirce’in varoluşçu grafikler sistemine odaklanmaktadır. Peirce’in grafiklere gösterdiği dikkat, kanıtın kendisinin sunumunda önemli bir rol oynayacaklarının bir işareti olsa da, bir noktada grafik sisteminin gerçeğin doğruluğuna ilişkin savda temel bir fark yaratmadığını kabul etmektedir.

Pragmatizm kavramı çerçevesinde, grafiklerin düşünce eyleminin hareketli bir resmini vermesi ve dolayısıyla akıl yürütmeyi temsil etmesi gerektiği kabul edilir. Varoluşsal grafikler sisteminin, kavramların tüm anlamlandırmalarına ortak olarak ait olan şeyin, pragmatizmin varsaydığı şey olup olmadığını belirleme yeteneğine sahip olduğu varsayılmaktadır. Grafik sisteminin amacı, fikirlerimizin ayrıştırılamaz öğelerine yönelik bir araştırmayı kolaylaştırmaktır. Peirce, bu araştırmayı, bir gösterge için hangi özelliklerin temel kabul edilmesi gerektiği sorusuyla doğrudan ilişkilendirerek yapmıştır. Kategoriler devreye girdikçe göstergebilim de devreye girmiştir. Bunun temel gerçeği, tüm düşüncenin göstergelerde yer almasıdır. Pragmatizmin göstergebilimle ilişkisi, genel entelektüel kavramların, yani genel terimlerin anlamının doğasıyla ilgili bir teori oluşturması ve göstergebilimin kapsamına girmesiyle açıklanabilir. Tüm göstergelerin anlamlarıyla olan ilişkileri, düşüncenin büyümesini veya kişisel gelişimini ifade eden bir tür işaretle sembolle ilişkilendirilse de, Peirce daha geniş bir göstergebilim çalışmasına yer verilmesini tavsiye etmektedir. Çünkü pragmatizmi doğru bir şekilde kavrayabilmek için, göstergebilimsel arka planın da doğru bir şekilde anlaşılması gerekir. Ayrıca, bu genişletilmiş çalışma, gözden kaçan unsurların olma ihtimaline karşı bir sigorta işlevi görmektedir.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Yöntem

Araştırma tasarımı

Sayfa | 43

Bu araştırma, John Dewey'in deneyim felsefesi, Charles Sanders Peirce'ün göstergibilimsel ve pragmatik kuramları ile Yoshihara Jirō'nun Lütfen Serbestçe Çizin (1956) adlı eseri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla nitel bir araştırma yöntemi benimsemektedir. Araştırma, söz konusu eserin epistemolojik ve sanatsal temellerini, Gutai sanat hareketi ve pragmatist estetik bağlamında anlamaya odaklanmaktadır.

Çalışma, pragmatist felsefeden elde edilen kuramsal içgörüler, sanat eserinin biçimsel ve kavramsal analiziyle bütünlükten yorumlayıcı bir yaklaşım izlemektedir. Bu çalışma, felsefi yorumlayıcı yaklaşım ve sanat temelli araştırma yöntemi doğrultusunda yapılandırılmıştır. "Sanat temelli araştırmalar, sanatsal deneyimi hem yaratım süreci hem de yorumlama boyutuyla ele alırken, felsefi yorumlayıcı yaklaşım bu deneyimin kavramsal derinliğini analiz etmeye olanak tanır (Barone & Eisner, 2012)."

Araştırmanın felsefi niteliği gereği, deneysel veri toplama süreci içermemekte, bunun yerine ikincil kaynaklara ve kuramsal tartışmalara dayanmaktadır.

Peirce'ün göstergibilimsel kategorilerine ek olarak, onun anlam yaratmaya yönelik pragmatist yaklaşımı da Lütfen Serbestçe Çizin eserinin sanatsal önemini nasıl eylem yoluyla ürettiğini analiz etmek için uygulanmıştır. Peirce'ün bakış açısından, sanat eseri sabit bir anlama sahip değildir; bunun yerine, katılımcıların sürekli yorum ve etkileşimi aracılığıyla anlam kazanmaktadır. Bu yaklaşım, Peirce'ün bilginin ve anlamın dinamik bir süreç içinde geliştiği yönündeki argümanı ile örtüşmektedir. Bu çalışma, Peirce'in normatif bilim kuramından ilhamla, estetik deneyimin akılsal süreçlerle nasıl ilişkilendirilebileceğini felsefi yorumlayıcı bir çerçevede ele alır (Brunning & Forster, 1997, s. 71).

Veri toplama

Bu çalışmada kullanılan birincil veriler, birincil ve ikincil kaynakların kapsamlı bir literatür taramasından elde edilmiştir. Kullanılan kaynaklar şunlardır:

1. John Dewey ve Charles Sanders Peirce'ün pragmatizm, estetik ve eğitimle ilgili özgün yazıları.
2. Gutai Sanat Derneği'ne ilişkin tarihi belgeler, manifestolar ve sergi katalogları.
3. Yoshihara Jirō'nun sanatsal felsefesini ve Gutai'nin daha geniş estetik ilkelerini analiz eden akademik makaleler, kitaplar ve eleştirel denemeler.
4. Lütfen Serbestçe Çizin (1956) adlı eserin fotoğraflarını, videolarını ve interaktif öğelerinin metinsel açıklamalarını içeren görsel belgeler.

Bu kaynaklar sistematik olarak incelenerek, pragmatist kuramlar ile Yoshihara Jirō'nun katılımcı sanat anlayışı arasındaki tematik bağlantılar belirlenmiştir. Kaynak seçiminde geçerliliği sağlamak amacıyla, alaka düzeyi, akademik güvenilirlik ve bağlamsal önem esas alınmıştır.

Veri analizi

Çalışmanın analizi, üç temel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir:

1. Karşılaştırmalı Analiz:

- Dewey'in "sanat olarak deneyim" kavramı, Jirō'nun katılımcı sanat uygulamaları ile karşılaştırılmıştır.
- Peirce'ün göstergebilimsel çerçevesi, Lütfe Serbestçe Çizin'in interaktif ve simgesel boyutlarını yorumlamak için uygulanmıştır.

2. Tematik İçerik Analizi:

- Etkileşim, bedensellik, deneycilik ve kendiliğindenlik gibi temel temalar sanat eseri içinde belirlenmiştir.
- Bu temalar, Dewey'in ve Peirce'ün kuramsal perspektifleri ile ilişkilendirilerek felsefi çıkarımları değerlendirilmiştir.

3. Felsefi Sorgulama:

- Çalışmada, pragmatist anlam oluşturma ve deneyim kuramlarının izleyicinin sanat eseriyle etkileşimini nasıl şekillendirdiği ele alınmıştır.
- Peirce'ün Birincilik, İkincilik ve Üçüncülük kategorileri kullanılarak, eserin sunduğu bilişsel ve algısal katılım çözümlenmiştir.

Bu analitik yöntemlerin bütünleştirilmesiyle, Lütfe Serbestçe Çizin eseri, estetik, eğitim ve katılımcı sanat bağlamında pragmatist bir söylem içinde konumlandırılmıştır.

Etik hususlar

Bu çalışma, insan katılımcıları içeren bir araştırma ya da deneysel bir müdahale içermemektedir. Ancak, aşağıdaki etik hususlar dikkate alınmıştır:

- Sanatsal ve Entelektüel Bütünlüğe Saygı: Analiz, özgün kaynaklara dayanarak gerçekleştirilmiş olup, nesnel bir akademik yaklaşım benimsenmiştir.
- Doğru Atıf ve Kaynak Gösterme: Dewey ve Peirce'ün eserleri, Jirō'nun sanat eseri ve ilgili akademik tartışmalara yapılan atıflar, APA 7 kurallarına uygun şekilde gösterilmiştir.
- Tarihsel ve Bağlamsal Doğruluk: Lütfe Serbestçe Çizin'in yorumu, birincil kaynaklar ve belgelenmiş tarihsel kayıtlar temel alınarak yapılmış, sanatçının niyetinin yanlış temsil edilmemesine özen gösterilmiştir.

Çalışmanın sınırlılıkları

Bu araştırma, Lütfe Serbestçe Çizin eserinin kuramsal ve felsefi bir yorumunu sunmaktadır. Ancak, belirli sınırlılıkları bulunmaktadır:

- Çalışma kavramsal olup ampirik değildir ve deneysel doğrulama içermemektedir.
- Analiz, mevcut belgeler ve literatüre dayandığından, yorumlar mevcut akademik söylem çerçevesinde şekillenmiştir.
- Araştırma öncelikli olarak pragmatist estetiğe odaklanmakta olup, sanat eserine dair diğer kuramsal çerçeveleri derinlemesine ele almamaktadır.

Bu sınırlılıklar, çalışmanın kapsamını tanımlamakta ve gelecekteki araştırmalar için olası yönleri ortaya koymaktadır.

Bulgular

Sayfa | 45

Yoshihara Jirō (1905–1972)’nun “lütfen serbestçe çizin” adlı eserinin çözümlenmesi

Yoshihara Jirō tarafından 1956’da yaratılan ve Tate Modern’de orijinal sanat rekreasyon parçası olarak çizim yapmak, karalamak ve eskiz yapmak imkânı sunan “Lütfen Serbestçe Çizin” adlı eser, Gutai hareketinin radikal bir parçasıdır. Yoshihara, dünyayı resim, performans ve çocuk oyunları aracılığıyla değiştirmeyi amaçlayan ve Japonya’da özgürlük arayışında olan Gutai grubunun lideridir. Gutai Sanat Derneği, Shimamoto Shozo, Shiraga Kazuo, Tanaka Atsuko, Murakami Saburo, Motonaga Sadamasa ve Yoshida Toshio gibi genç sanatçılardan oluşmaktadır. Gutai grubunun uluslararası sanat sahnesindeki temsili, yalnızca avangard bir hareket olarak değil, aynı zamanda Japonya’nın savaş sonrası modernleşme sürecinin estetik bir ifadesi olarak da değerlendirilmelidir. Ancak bu temsiliyet süreci her zaman bağlamsal bir doğruluk taşımamıştır. Japon sanat eleştirmeni Kunimoto, Batı’daki sanat eleştirmenlerinin Gutai’yi egzotik ve radikal bir yenilik olarak öne çıkardığını, fakat bu bakışın Japon modernliğiyle olan derin ilişkisini çoğu zaman görmezden geldiğini belirtmiştir. “Gutai’nin Batı’daki kabulü, egzotik ve avangard olana duyulan arzu tarafından şekillenmiştir; bu da, grubun Japon modernliğiyle kurduğu incelikli ilişkiyi çoğu zaman göz ardı eden yorumların ortaya çıkmasına neden olmuştur” (Kunimoto, 2013, s. 115).

Jirō’nun katılımcı estetik anlayışı, yalnızca deneysel bir jest değil, aynı zamanda Batı merkezli temsil kalıplarına alternatif bir yerel estetik stratejidir. Gutai, kutlamacı ve meydan okuyan ruhu ile tanınan bir sanat hareketidir. Bu hareketin erken dönem çalışmalarının çoğu performans sanatına, büyük ölçekli enstalasyonlara ve sanatsal olaylara odaklanmıştır. Örneğin, Saburo Murakami’nin kâğıt yırtma eylemi, Kazuo Shiraga’nın ayaklarıyla boya karıştırması, Shozo Shimamoto’nun boya şişelerini fırlatması, Atsuko Tanaka’nın elektrik ampullerinden yaptığı elbiseyi giymesi gibi eylemler, savaş sonrası toplumda özgürlüğün ve savaşın totaliter doğasına karşı sanatın direnişini simgelemektedir. Bu tür eylemler, Gutai’nin felsefesinde önemli bir yer tutmaktadır. 1960’ların başından itibaren, Gutai’nin odak noktası giderek daha fazla iki boyutlu çalışmalara kaymıştır. Bu değişim, sadece Gutai sanatçıları için değil, aynı zamanda Batılı sanatçılar için de yeni bir sergi alanı olan Gutai Pinacoteca’nın açılmasıyla paralel bir dönemdir. Gutai’nin ikinci jenerasyonu, Yuko Nasaka, Tsuyoshi Maekawa, Shuji Mukai ve Takesada Matsutani gibi sanatçılar, sergilere aktif olarak katılmış ve sıra dışı malzemeler ile araçlar kullanarak kendi benzersiz eserlerini yaratmışlardır.

Yoshihara Jirō (1905–1972) tarafından kurulan Gutai, Yoshihara’nın “Daha önce hiç yapılmamış olanı yap!” düşüncesini benimsemiştir. Gutai üyeleri, grubun güçlü bir demokrasi temeline dayandığını ve bu temelin oyunun değeri ile şekillendiğini savunmaktadır. Grup, sanatçının ve izleyicinin katılımcı eylemler yoluyla oynaması gerektiğine inanır. Bu bakış açısına göre sanat, izleyicileri özgürce düşünmeye ve hareket etmeye teşvik eder. Yoshihara’nın Gutai Sanat Manifestosu’nda (1956) sıkça tekrarlanan ifadelerinden birinde şöyle der: “Gutai Sanatında insan ruhu ve madde, mesafeyi koruyarak birbirleriyle el sıkışırlar.” Bu, maddiliği yaratıcılıkla ilişkilendirme

kavramını ortaya koyar ve Gutai'nin temel ilkesini oluşturur. Gutai sanatında kullanılan malzemenin özellikleri ve şiddet içeren eylemlerin ifade araçları, Fransız eleştirmen Michel Tapié'nin savunduğu Art Informel resimleri ile benzerlik taşır. 1957'de Japonya'yı ziyaret eden Tapié ile kurulan ilişki, Gutai'nin Jean Fautrier ve Jean Dubuffet gibi informal sanatçılarıyla bağlantı kurmasına yol açmıştır. Gutai grubu, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da sergiler açarak savaş sonrası dönemde en etkili uluslararası Japon sanat hareketlerinden biri haline gelmiştir. Sanat tarihçisi Asato Ikeda, Japon savaş dönemi ve sonrası sanat üretimini, özellikle Fujita Tsuguharu gibi savaş ressamlarının eserleri üzerinden incelemiştir. Ikeda'nın analizleri, sanatın yalnızca estetik değil, aynı zamanda politik ve kültürel bir temsil alanı olduğunu ortaya koymuştur (Ikeda, 2009, s. 109). Bu avangard sanatçılar, savaş sonrası Japon sanat dünyasının gelişmesinde kritik bir rol oynamışlardır. Gutai'nin kurucu üyelerinden Yoshihara Jirō ile birlikte Kyushitsu-kai'den (Dokuzuncu Oda Derneği) Saito Yoshishige ve Yamaguchi Takeo, bu hareketin önemli temsilcilerindendir. Yoshihara, Japonya'nın bağımsızlığını yeniden kazanmasından sadece iki yıl sonra, 1954'te kurulan Gutai grubunun on sekiz yıl boyunca aktif çalışmasını sağlamıştır. Yoshihara, 1972'de 67 yaşında hayatını kaybetmeden önce hem Japonya'da hem de yurtdışında sanatını sergilemiştir, Gutai adlı dergiyi yayınlamıştır, kendi sergilerini organize etmiştir, kendi müzelerini kurmuştur ve Gutai Pinacoteca'yı açmıştır. Japonca'da gutai terimi, soyutlamanın aksine, somut anlamına gelir. Bu da Gutai sanatının bazı temel özelliklerini ima etmektedir. Yoshihara, grup lideri olarak üyelerinin hiçbir zaman başkalarını taklit etmemeleri gerektiğini vurgulamıştır. Yoshihara ve Shinohara'nın tutumları, 1960'lar Japonya'sında "taklit" ilişkisinin iki uç noktasını tanımlamaktadır. Yoshihara'nın taklidi kesin bir şekilde reddetmesi, biçimciliğin etkinliğini incelemeye yöneltmiştir (Tomii 2009, s. 123).

Şekil 1. Yoshihara Jirō, Lütfen Serbestçe Çizin, 1956. Ahşap üzerine boya ve keçeli kalem, yaklaşık 200 x 450 x 3 cm. Enstalasyon görünümü: Açık Hava Gutai Sanat Sergisi, Ashiya Park, Ashiya, 27 Temmuz – 4 Ağustos 1956

<https://www.tate.org.uk/whats-on/tate-modern/uniqlo-tate-play/please-draw-freely>

“Kulağa ne kadar çelişkili gelse de, düşünmek ya da yapmak için en yararlı geleneksel bir bakış açısı olduğuna inanıyorum, çünkü bu gerçekten hayatta olduğumuzu kanıtlayacaktır.” - Yoshihara Jirō

Bir resmin bu tür bağlantılar kurma yeteneği genellikle doğrusal perspektife bağlıdır. Örneğin, Rönesans resimlerinde hem mekânsal gerileme yanılması hem de bir resmi kare şeklinde bir mimari zeminde dururken izleyiciyle bağlantı kurmak amacıyla yer karoları sıklıkla kullanılmıştır. Bu dönemde figür-zemin ilişkilerinin yeniden yapılandırılması, illüzyonizm arayışıyla yakından ilişkilidir (Tymkiw, 2024, s. 23).

Gutai ve özellikle lideri Yoshihara Jirō, 1970 Expo 70’te, Gutai’nin 1955’ten beri inşa ettiği uluslararası ortak zeminde büyük bir somutlaşmayı başarmıştır. Hem tarihi hem de yeni eserlerini sergileyerek, Gutai’nin uluslararası çağdaşlık vurgusu için mükemmel bir fırsat olmuştur. 1950’lerden itibaren uluslararası konumlarını güçlendiren Gutai, Kansai bölgesini temsil etmiş ve Expo ‘70’te önemli bir katkı sağlamıştır. Bu katılım, grup için büyük bir gurur kaynağı olmuştur. Gruptaki sanatçılardan Shimamoto Shōzō, yeni malzemeler deneyerek, beyaz bir tuvale boya şişeleri fırlatarak ve bir kanondan boya patlatarak resimler yapmıştır (Yoshimoto, 2011, s. 5).

Şekil 2. Kiyoji Otsuji, Shimamoto Shozo cam şişe boyları bir tuvale fırlatarak resim yapıyor, 2. Gutai Sanat Sergisi (1956, baskı 2012) <https://www.tate-images.com/preview.asp?image=P82288>

Sanat eğitimi, bireylerin eleştirel düşüncüyü estetik pratikler üzerinden geliştirebildiği bir alan sunar (Lewis & Megan, 2015, s. 47). Dewey için eğitim, bireyin durumlarla başa çıkma kapasitesindeki büyümeyi temsil etmelidir. Eğitim sürekli bir süreçtir ve ders gerekliliklerinin tamamlanması, terfi ve

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

mezuniyetle sonlandırılmaz. Eğitim, otoriter dayatmanın aksine, kendi kendini yönlendirmeyi gerektirir. Dewey'in gözünde okul, sosyal bir çevrenin temsilcisi olmalı ve öğrenciler doğal sosyal ortamlarda en iyi şekilde öğrenmelidir. Bu nedenle, yenilikçi müfredat ve eğitim, çeşitli genç çocuk gruplarını, demokratik yollarla yaşayıp çalışabilecekleri öğrenme topluluklarında bir araya getirmelidir; burada çeşitlilik, sıralama ve seçme için bir ölçüt olmaktan ziyade değerli bir yöndür. Yeni müfredat ve eğitim, hem gençler hem de daha geniş toplum için gerçek bir öneme sahip konulara odaklanmalıdır. Öğrencilere, gerçek dünyada yaşayan ve koşulları ile kaderini önemseyen, bilgi ve deneyime değer veren gerçek insanlar olarak saygıyla davranılmalıdır. Öğrenciler, kendi öğrenme deneyimleri hakkında söz sahibi olmalıdır ve bu sözlerin gerçekten bir değeri olmalıdır. Hiç şüphe yok ki, "Bilimler, fikirlerin ve sonuçların özgürce değiş tokuşunun teşvik edildiği yerde gelişir" (Freng, 2019, s. 394).

Dewey'in estetik deneyim anlayışı, Jirō'nun eserinde izleyiciyle doğrudan bir etkileşim kurma çabasında açıkça görülür. Peirce'in göstergebilimsel yaklaşımı ise, sanatın anlam yaratma sürecinde izleyicinin aktif rolünü vurgulamaktadır. Peirce, fiziksel dünyada düşme kuvvetinin nesneleri dünyanın merkezine doğru yönlendiren doğal bir eğilim olduğu gibi, düşüncede de fikir birliğine varma eğiliminin hakikate yönlendiren gerçek bir güç olduğunu savunur. Ona göre, tıpkı nesnelerin yerçekimi nedeniyle belirli bir yöne hareket etmesi gibi, düşünce de rasyonel araştırma ve deneyime dayalı kanıtlarla hakikate yönelir. Pragmatist epistemoloji açısından, bireyler araştırma sürecinde nesnel verilere dayanarak doğru cevabı kabul etmeye ikna edilirler. Bu bağlamda, Yoshihara Jirō'nun sanatı Peirce'in bu düşünceleriyle ilişkilendirildiğinde, sanatın bir hakikat arayışı olarak görülebileceği söylenebilir. Yoshihara'nın Gutai hareketi içindeki deneysel yaklaşımı, sanatın yalnızca estetik bir ifade aracı değil, aynı zamanda bir keşif süreci olduğunu ortaya koyar. Bu süreç, Peirce'in araştırma ve fikir birliği ilkesiyle örtüşerek, sanatın yalnızca bireysel bir yorum değil, ortak bir deneyim ve anlam üretme sürecinin parçası olduğunu gösterir.

Gutai, 1960'larda Japonya'da sanatın geleneksel sınırlarını aşmayı hedefleyen avangart bir sanat grubu olarak ortaya çıkmıştır. Japon sanatının savaş sonrası dönemdeki estetik dönüşümü, yalnızca biçimsel bir yenilenme ve ulusal travmalarla yüzleşmenin sanatsal yollarını arama çabasıdır. Japonya'da "transwar" (savaş-ötesi) sanat anlayışının, savaşın kalıcı izlerini taşıyan imgeler ve estetik stratejiler üzerinden nasıl yeniden şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu dönemin sanatçıları, savaşın ideolojik mirasını aşmak için yalnızca temsilde değil, izleyiciyle kurdukları ilişkide de yeni ifade yolları geliştirmiştir. Bu bağlamda Yoshihara Jirō'nun izleyiciye doğrudan çağrıda bulunan "katılımcı estetik" anlayışı, geçmişle yüzleşmenin yaratıcı bir biçimi ve çağdaş bir ifade stratejisi olarak değerlendirilir (Kunimoto 2022, s. 591).

Grup üyeleri, sanatlarını yalnızca bir estetik nesne olarak değil, aynı zamanda bedensel hareket ve malzeme ile doğrudan etkileşim yoluyla deneyimlenen bir süreç olarak görmüşlerdir. Ayaklarıyla resim yapmak, kâğıt paravanların içinden geçmek ve tuvale boya şişeleri fırlatmak gibi yenilikçi yöntemler kullanarak sanatsal ifadeyi genişletmişlerdir. Gutai sanatçıları için yalnızca sanat eserinin nihai görünümü değil, aynı zamanda üretim süreci de büyük önem taşımaktadır. Bu anlayış, performans sanatı ile örtüşmektedir; çünkü sanatçıların eylemleri ve bedensel ifadeleri, eserin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Grup üyeleri, çocukların yaratıcı süreçlerinde içsel bir özgürlük ve doğallık bulunduğuna inanarak sanatta spontane ve doğrudan ifadeyi teşvik etmişlerdir. Gutai

sanatçıların çoğu, çocukların yaratıcı güçlere sahip olduğuna inanmışlardır, çocuklardan ilham almıştır ve sanatın bir parçası olmaları sağlamıştır. Gutai grubu çocuklar için atölyeler düzenlemiştir, çocuk sanatı sergileri açmıştır ve çocukları Kirin (zürafa anlamına gelir) adlı dergileri için yazmaya davet etmişlerdir. Derginin kapağında, yetişkinlerin resimlerinin yanı sıra çocukların resimleri de kullanılmıştır (Tomii, 2009).

Dewey ve Peirce'in felsefi yaklaşımlarını yoshihara jirō'nun "lütfen serbestçe çizin" adlı eseri ve gutai grubu sanat hareketiyle ilişkilendirme:

Yoshihara Jirō'nun "Lütfen Serbestçe Çizin" adlı eseri, gençlerin seslerini ve fikirlerini açığa çıkarmaktadır. Sanat, gençlerin hayatları üzerinde olumlu yeni içgörüler sağlamıştır. Çocuklar ve yetişkinler, bu esere katılım sağlayarak sanatsal becerilerini geliştirmişlerdir. Günümüzde de sanat eğitiminde, Gutai sanat grubunun katkıları hâlâ devam etmektedir. Özellikle, "kendin olma" vurgusu yapan grubun çalışmaları, aktif olarak müzelerde ve eğitim kurumlarında sürdürülmektedir. Jirō'nun sanatında izleyiciyi pasif bir gözlemci olmaktan çıkaran, aktif bir katılımcı olmaya yönlendiren bir anlayış vardır. Dewey'in "estetik deneyim" anlayışına göre, sanat, izleyicinin duygusal ve entelektüel bir bütünlük içinde eseri deneyimlemesi gerektiğini savunur. Yoshihara'nın eserinde bu deneyim, izleyiciyi, sanatla doğrudan bir etkileşim içinde olmaya davet eder. Eserin tasarımı, izleyicinin düşünsel olarak da katılımını sağlar. Dewey'in estetik deneyim anlayışı, Yoshihara Jirō'nun 'Lütfen Serbestçe Çizin' adlı eserinde açıkça görülebilir. Jirō'nun eserinde izleyici, yalnızca gözlemlenen bir sanat objesi olarak değil, aktif bir deneyimci olarak yer alır. Eserin biçimi ve içeriği, izleyicinin hem duygusal hem de entelektüel bir etkileşim içinde olmasını sağlamakta, bu da Dewey'in sanatın, bir deneyim olarak tasarlanması gerektiği görüşüyle paralellik gösterir.

Peirce'in Göstergeler Aracılığıyla Anlam Üretme teorisi, gösterge (sign), nesne (object) ve yorumcu (interpretant) arasındaki ilişkiye dayanır. Peirce'e göre, bir gösterge (örneğin bir sanat eseri), izleyiciye bir anlam iletmek için bir araçtır. İzleyici, göstergeyi anlamlandırarak bir yorum ortaya koyar. Bu süreçte, izleyici her zaman aktif bir rol üstlenir ve anlam, izleyicinin esere karşı gösterdiği tepkiler aracılığıyla yaratılır. Yoshihara Jirō'nun eserinde de izleyici, eseri yorumlarken Peirce'in bu teorisini deneyimler. Yoshihara'nın eserinde kullanılan renkler, formlar veya kompozisyonlar, izleyiciye anlamlı bir tecrübe sunar ve her izleyici bu göstergeleri kendi birikimi ve algısı doğrultusunda farklı bir şekilde anlamlandırabilir. Peirce'in anlam üretme süreci, her izleyicinin eserle kurduğu ilişkiden doğar. Yani, her izleyici eserde farklı bir anlam yaratır. Peirce'in göstergeler aracılığıyla anlam üretme anlayışı, Yoshihara Jirō'nun eserinde izleyicinin eseri nasıl anlamlandığına dair önemli ipuçları sunar. Jirō'nun eserinde kullanılan semboller ve formlar, her bir izleyici için farklı anlamlar üretir. Peirce'e göre sanat, izleyicinin göstergeyi yorumlayarak yeni anlamlar üretmesini sağlar. Yoshihara'nın eserlerinde de izleyicinin aktif rolü, her bir göstergeyi farklı bir şekilde anlamlandırmasında kendini gösterir.

Dewey, felsefi ve sanatsal bağlantıda, estetik deneyimi yalnızca bireysel bir algı ve sanatın toplumsal bağlamda anlam kazandığı bir alan olarak görür. Sanat, toplumsal bir değer biçimidir ve izleyici bu değerleri, içinde bulunduğu kültürel ve toplumsal ortamla etkileşime girerek deneyimler. Bu bakış açısı, Dewey'in sanatın anlamını sadece bireysel algıya dayanamakla kalmayıp, sosyal ve kültürel etkileşimde de bulduğunu gösterir.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Peirce'in göstergebilimsel teorisi, yalnızca izleyicinin bireysel anlam üretme sürecinde sanatın toplumsal bağlamdaki mesajlarını da içerir. Gösterge, toplumsal bir yapının ve kültürel değerlerin izleyici tarafından yeniden üretildiği bir araç olarak sanatla buluşur. Bu, sanatın toplumsal etkileşime nasıl katkıda bulunduğunu ve kültürel kodların sanat yoluyla nasıl aktarıldığını anlamamıza yardımcı olur.

Sayfa | 50

Yoshihara Jirō'nun eserlerinde görülen canlı renkler ve soyut formlar, izleyicinin duygusal ve entelektüel katılımını teşvik eder. Dewey'in estetik deneyimi anlayışı doğrultusunda, bu renkler ve formlar sadece görsel algıyı değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel kodları da temsil eder. Peirce'in göstergebilimsel yaklaşımına göre, bu renkler ve formlar göstergelere dönüşerek, izleyiciye farklı anlamlar sunar.

Yoshihara'nın soyut sanatında görülen renk ve biçimlerin, Peirce'in göstergelerine göre yorumlanması, izleyicinin aktif bir anlam üretme sürecine girmesini sağlar. Peirce'in göstergebilimsel teorisi çerçevesinde, izleyici eserdeki sembolik renkleri ve formları, toplumun değerleri ve kültürel kodları doğrultusunda yeniden yorumlar.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, Charles Sanders Peirce'in gerçekçilik anlayışı bağlamında, bilginin evrensel doğası ile nominalist görüşler arasındaki gerilim ele alınmıştır. Peirce, zihnin, gerçekliğin ve dünyanın bilgisine dair iddialarımızı savunmanın gerekliliğini vurgulamıştır. Skolastik realizmle bazı örtüşen yönler taşımasına rağmen, evrensel olanın gerçekliğini sağlayan tikel temelli görüşleri reddetmiştir. Gerçekliğe yönelik araştırmaların uzun soluklu yürütüldüğünde inanca ve rasyonel bilgiye ulaşılacağını savunan Peirce, bilginin sağlam temellere dayanmasının ancak sürekli sorgulama ve araştırma süreciyle mümkün olduğunu ileri sürmüştür.

John Dewey ise, demokratik toplumlarda bireyin fikir üretme ve ifade etme süreçlerinin eğitimin temel göstergesi olduğunu belirtmiştir. Bilimsel düşüncenin evrimsel bir biçimde yeniden yapılandırılması gerektiğini savunan Dewey, eğitimin sorgulamayı, yeniliği ve yaratıcılığı teşvik etmesi gerektiğine inanmıştır. Ona göre, yaratıcılığın teşvik edildiği bir eğitim ortamı, bireyin zihinsel özgürlüğünü besler, deneyimlerine değer katar ve toplumsal gelişmeye katkıda bulunur. Bu yaklaşım, çağdaş sosyal koşullar altında ilköğretimin çocukların keşfetme ve yaratma kapasitelerini desteklemesindeki rolünü daha da önemli kılar. Dewey'in demokratik eğitim anlayışı, öğrenci merkezli, katılımcı ve deneyimsel öğrenmeye dayalı bir model ortaya koyar.

Sanat kuramı bağlamında değerlendirildiğinde, Dewey'in estetik deneyim anlayışı izleyicinin aktif katılımını ön plana çıkarırken, Peirce'in göstergebilimsel yaklaşımı, bu katılımın anlam üretim süreci üzerindeki etkisini açıklar. Bu bağlamda izleyici, hem Dewey'in estetik deneyimi içerisinde aktif bir katılımcı olarak, hem de Peirce'in gösterge kuramı çerçevesinde anlam inşa eden bir özne olarak konumlanır. Yoshihara Jirō'nun Lütfen Serbestçe Çizin adlı eserinde, bu iki düşünsel yaklaşım bir araya gelmekte; izleyici, duygusal bir deneyim yaşarken aynı zamanda gösterge üzerinden yeni bir

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

anlam üretmektedir. Böylece, sanat eseri, her izleyici için farklı bir yorum alanı açarak çoğul bir anlam evreni oluşturmaktadır.

Jirō'nun eserinde, izleyici yalnızca görsel bir algılayıcı değil, aynı zamanda deneyimsel ve bilişsel bir aktör olarak anlam yaratım sürecine dâhil olur. Eserin yarattığı bu etkileşim alanı, Dewey'in sanatın izleyiciyle aktif bir diyalog kurması gerektiği görüşünü desteklerken, Peirce'in göstergeler aracılığıyla anlam üretim sürecine dair görüşleriyle de örtüşmektedir. Eserin çok katmanlı yapısı, izleyicinin zihinsel etkileşimini teşvik eder ve sanatla kurduğu ilişkiyi derinleştirir.,

Bu makalede, John Dewey'in deneyim temelli estetik yaklaşımı ve Charles Sanders Peirce'in göstergebilim kuramı ışığında, Yoshihara Jirō'nun Lütfen Serbestçe Çizin adlı eseri kuramsal bir çerçevede çözümlemeye tabi tutulmuştur. Sanatçının izleyiciye yönelttiği aktif katılım çağrısı, Dewey'in sanatla yaşam arasında kurduğu bütünleşik deneyim anlayışıyla doğrudan ilişkilidir. Aynı zamanda, Peirce'in indeks kavramı çerçevesinde izleyicinin fiziksel müdahalesinin bir göstergeye dönüşmesi, anlam üretim sürecinin izleyiciyle birlikte şekillendiğini göstermektedir (Peirce, 1958, s. 226).

Bu çözümleme sonucunda ulaşılan temel bulgulardan biri, Jirō'nun eserinin yalnızca bir çağdaş sanat yapıtı değil, aynı zamanda pedagojik bir araç olarak değerlendirilebileceğidir. Katılımcı estetik deneyim, bireyin yaratıcılığını ve özgüvenini destekleyen bir öğrenme ortamı sunar (Dewey, 2005, s. 82). Eser, sanat eğitimi bağlamında yaratıcı özgürlük, deneyimsel öğrenme ve sembolik ifade gibi kavramların önemini vurgulayan çağdaş kuramsal yaklaşımlarla güçlü bir şekilde ilişkilidir. Dewey'in Laboratuvar Okulu'nda geliştirdiği deneyimsel ve katılımcı öğrenme modeli, Jirō'nun Lütfen Serbestçe Çizin eserinde izleyiciye sunulan özgür yaratım alanıyla pedagojik açıdan örtüşmektedir.

Bu yönüyle çalışma, sanat eğitimi, deneyim estetiği ve göstergebilimsel sanat çözümlemesi alanlarına özgün bir katkı sunmakta; aynı zamanda Yoshihara Jirō'nun eserinin düşünsel ve eğitsel boyutlarını güncel bir felsefi çerçevede değerlendirerek literatürdeki bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Sonuç olarak, Dewey ve Peirce'in sanat, eğitim ve bilgi üretimi üzerine geliştirdiği düşünceler, Jirō'nun eserinde somutlaşan aktif izleyici katılımı ve anlam yaratımını açıklamak açısından güçlü bir kuramsal bütünlük sağlamaktadır. Bu çerçeve, sanatın estetik, eğitsel ve bilişsel boyutlarının birbirini besleyen katmanlı yapısını ortaya koymaktadır.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Adorno, T. W. ve Horkheimer, M. (2014). *Aydınlanmanın diyalektiği* (E. Ö. Karadoğan & N. Ülner, Çev.). Kabcacı Yayıncılık.
- Altshuler, B. (1978). The nature of Peirce's pragmatism. *Transactions of the Charles S. Peirce Society*, 14(3), 147–175. <http://www.jstor.org/stable/40319840>.
- Barone, T. ve Eisner, E. W. (2012). *Arts based research*. SAGE Publications.
- Brunning, J. ve Forster, P. (1997). *The rule of reason: Peirce's theory of normative science*. University of Toronto Press.
- Buchler, J. (1939). Charles Sanders Peirce, giant in American philosophy. *The American Scholar*, 8(4), 400–411. <http://www.jstor.org/stable/41204437>.
- Casey, A. ve Quennerstedt, M. (2020). *Cooperative learning in physical education encountering Dewey's educational theory*. *European Physical Education Review*, 26(4), 1023–1037.
- Chambliss, J. (2016). John Dewey's philosophy of education before *Democracy and education*. *Education and Culture*, 19, 1–7.
- Chen, Y. (2023). *The relevance of Dewey's educational theory to teaching and learning in the 21st century*. *Studies in Social Science & Humanities*. <https://doi.org/10.56397/sssh.2023.04.06>.
- Dewey, J. (1916). *Democracy and education: An introduction to the philosophy of education*. Macmillan.
- Dewey, J. (1997). *Experience and education*. Simon & Schuster.
- Dewey, J. (2001). *Democracy and education*. The Pennsylvania State University.
- Dewey, J. (2005). *Art as experience* (S. Aki, Trans.). Doruk Publishing. (Original work published 1934)
- Dewey, J. (2005). *Sanat olarak deneyim* (S. Aki, Çev.). Doruk Yayınları.
- Feng, Z. (2019). John Dewey's perspectives on democratic education and its implication for current educational reform. *Proceedings of the 2nd International Seminar on Education Research and Social Science (ISERSS 2019)*. <https://doi.org/10.2991/iserss-19.2019.153>.
- Fiske, J. (2012). *Popüler kültürü anlamak* (S. İrvan, Çev.). Parşomen Yayıncılık.
- Godfrey-Smith, P. (2013). *John Dewey's Experience and nature*. *Topoi*. <https://doi.org/10.1007/s11245-013-9214-7>.
- Hansen, D. T. (2006). *John Dewey and our educational prospect*. (Ed.). New York Press.
- Heilbronn, R. (2018). Growth and growing in education: Dewey's relevance to current malaise. *Journal of Philosophy of Education*, 52(2), 301–315. <https://doi.org/10.1111/1467-9752.12287>.
- Hildebrand, D. L. (2003). *Beyond realism & anti-realism: John Dewey and the neopragmatists*. Vanderbilt University Press.
- Hildebrand, D.L. (2018). *Experience is not the whole story: The integral role of the situation in Dewey's Democracy and education*. *Journal of Philosophy of Education*, 52, 287–300. <https://doi.org/10.1111/1467-9752.12286>. <https://doi.org/10.1177/1356336X20904075>.
- Ikeda, A. (2009). *Fujita Tsuguharu retrospective 2006: Resurrection of a former official war painter*. *Review of Japanese Culture and Society*, 21, 97–115. <http://www.jstor.org/stable/42800262>.
- Joo, E., Keehn, J. ve Roberts, H. (2011). *Rethinking contemporary art and multicultural education*. Routledge.
- Kunimoto, N. (2013). Gutai's ascent [Review of *Gutai: Splendid Playground*]. *Art Journal*, 72(2), 114–116. <http://www.jstor.org/stable/43188607>.
- Kunimoto, N. (2022). *Transwar art in Japan*. *Third Text*, 36(6), 583–601. <https://doi.org/10.1080/09528822.2022.2146398>.
- Lewis, E. T. ve Megan, J. L. (2015). *Art's teaching's art: Art education as critical culture pedagogy*. (Eds.). University of North Carolina Press.
- Miovskas-Spaseva, S. (2016). *John Dewey's educational theory and educational implications of Howard Gardner's theory of multiple intelligences*. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 4(2), 57–66. <https://doi.org/10.5937/IJCREE1602057M>.

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2025), 1 (2), 26-53.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2025), 1 (2), 26-53.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Muñoz, M. D. ve Muñoz, M. A. (1998). *John Dewey on democracy, education, experience, and communication: Implications for adult education in developing democratic organizations* (ERIC Document No. ED464262). ERIC. <https://eric.ed.gov/?id=ED464262>.
- Nozawa, E. T. (2008). *A conceptual systems view of Peircean logic, art of reasoning, and critical thinking*. 2008 International Symposium on Collaborative Technologies and Systems on Collaborative Technologies and Systems (pp. 432–439) <https://doi.org/10.1109/CTS.2008.4543961>.
- Peirce, C. S. (1958). *Collected papers of Charles Sanders Peirce* (Vol. 2, Ed. C. Hartshorne & P. Weiss). Harvard University Press.
- Perez, R. M. ve Mayorga, T. (2007). *From realism to “realicism”: The metaphysics of Charles Sanders Peirce*. Lexington Books.
- Tiampo, M. (2013). Gutai chain: The collective spirit of individualism. *positions: asia critique*, 21, 383–415. <https://doi.org/10.1215/10679847-2018292>.
- Tomii, R. (2009). *International contemporaneity in the 1960s: Discursive borders and artists’ voices*. In M. Yoshimoto ve Y. Chino (Eds.), *From postwar to postmodern: Art in Japan 1945–1989* (pp. 122–129). Japan Society & The Museum of Modern Art.
- Tonner, P. (2022). *Aesthetic governance and democratic schooling: Rethinking authority and participation*. *Educational Philosophy and Theory*, 54(6), 591–605.
- Tonner, P. (2022). *Aesthetic governance and democratic schooling: Rethinking authority and participation*. *Educational Philosophy and Theory*, 54(6), 591–605. <https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1792611>.
- Tymkiw, M. (2024). *Please walk on this: Gutai and the emergence of walkable art*. *Art History*. <https://doi.org/10.1093/arthis/ulae001>.
- Yoshimoto, M. (2011). Expo ’70 and Japanese art: Dissonant voices an introduction and commentary. *Review of Japanese Culture and Society*, 23, 1–12. <http://www.jstor.org/stable/42801083>.